

Formy a metody připravenosti obyvatelstva kraje Vysočina na hlavní mimořádné události a krizové situace

Gabriela Hájková

Bakalářská práce
2016

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Gabriela Hájková**
Osobní číslo: **L13049**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Formy a metody připravenosti obyvatelstva kraje Vysočina na hlavní mimořádné události a krizové situace**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte průzkum literárních pramenů a teoretické poznatky z daného tématu.
2. Analyzujte a zhodnoťte minulé a současné hrozby a krizové situace na území kraj Vysočina.
3. Navrňte vylepšené bezpečnostní a jiná opatření k připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] MIKA, Otakar J. Informovanost obyvatelstva a jeho připravenost na zvládnutí mimořádných událostí [online]. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, 1 CD-ROM. [cit. 2015-01-14]. ISBN 978-80-7394-111-6.

[2] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Libor FOLWARCZNY. Ochrana obyvatelstva. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013, 177 s. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-134-7.

[3] KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. Ochrana obyvatelstva. Vyd. 1. Praha: Armex, 2006, 100 s. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-33-0.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Otakar Jiří Mika, CSc.

Ústav krizového řízení

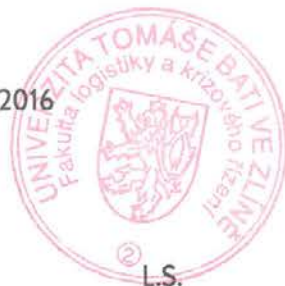
Datum zadání bakalářské práce:

5. února 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

9. května 2016

V Uherském Hradišti dne 12. února 2016

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Práce se zabývá tématem připraveností obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace v Kraji Vysočina. Obyvatelé i příslušné orgány krizového řízení by měli mít povědomí o tom, jak se chovat při mimořádné události nebo krizové situaci. V dané chvíli mohou zachránit životy, zdraví, majetek a další důležité hodnoty. V bakalářské práci je zmodernizovaná příručka pro obyvatele Kraje Vysočina, zaměřena na chování při mimořádných událostech a krizových situacích. Závěr práce je věnován zlepšením v této problematice.

Klíčová slova: připravenost obyvatelstva, ochrana obyvatelstva, orgány krizového řízení, příručky pro mimořádné události

ABSTRACT

The thesis deals with the theme of the readiness of the population on emergency and crisis situations in the region. Residents and the competent authorities of crisis management should have the awareness of how to behave in an emergency or crisis situation. At the right moment they can save lives, health, property and other important values. In the Bachelor's thesis is an updated Guide for the residents of the Vysočina region, focused on the behaviour in emergencies and crisis situations. Conclusion of the work is dedicated to improvement of this issue.

Keywords: the readiness of the population, protection of the population, crisis management authorities, manuals for emergency situations

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce, doc. Ing. Otakaru J. Mikovi CSc., který byl velice trpělivý, poskytl mi rady a cenné materiály pro vytvoření mé bakalářské práce.

Moje poděkování též patří Ing. Janu Murárikovi za odborné konzultace a Kpt. Ing. Jaroslavu Bártovi za poskytnutí důležitých materiálů.

A v poslední řadě patří největší poděkování mé rodině, která mě po celou dobu studia nesmírně podporuje.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti 9. května 2016

.....
podpis studenta

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY	11
1.1 MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST	11
1.2 KRIZOVÁ SITUACE	11
1.3 HROZBA	12
1.4 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	12
1.5 OCHRANA OBYVATELSTVA	13
2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ	14
3 ZÁKLADNÍ SLOŽKY INTEGROVANNÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	15
3.1 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY KRAJE VYSOČINA.....	15
3.2 POLICIE ČR KRAJE VYSOČINA	16
3.3 POSKYTOVATELÉ ZÁCHRANNÉ ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY KRAJE VYSOČINA.....	16
4 ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ KRAJE VYSOČINA	18
4.1 KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA	18
4.2 HEJTMAN KRAJE VYSOČINA.....	18
4.3 BEZPEČNOSTNÍ RADA KRAJE VYSOČINA	19
4.4 KRIZOVÝ ŠTÁB KRAJE VYSOČINA	19
4.5 BEZPEČNOSTNÍ KOMISE RADY KRAJE VYSOČINA	20
5 MINULÉ BEZPEČNOSTNÍ HROZBY A RIZIKA KRAJE VYSOČINA	21
5.1 POVODNĚ ŽDÁRSKO – ŠTĚPÁNOV NAD SVRATKOU V ROCE 2002	23
5.2 PORUCHA NA VODNÍM DÍLE MOSTIŠTĚ V ROCE 2005.....	23
5.3 DOPRAVNÍ NEHODY NA DÁLNICI D1 V ROCE 2008.....	24
6 ANALÝZA A HODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU BEZPEČNOSTNÍCH HROZEB A RIZIK V KRAJI VYSOČINA	25
6.1 POVODNĚ	27
6.2 POŽÁRY	27
6.3 LEDOVKA A NÁLEDÍ	27
6.4 SILNÝ VÍTR	28
7 ZÁKLADNÍ OPATŘENÍ OCHRANY OBYVATELSTVA	29
7.1 VAROVÁNÍ A VYROZUMĚNÍ OBYVATELSTVA	29
7.2 JEDNOTNÝ SYSTÉM VAROVÁNÍ A VYROZUMĚNÍ.....	31
7.3 EVAKUACE	32
7.4 UKRYTÍ	33
7.5 MOŽNOSTI IMPROVIZOVANÉ OCHRANY	33
7.6 NOUZOVÉ PŘEŽITÍ OBYVATELSTVA	34

8	ZÁKLADNÍ PŘIPRAVENOST OBYVATELSTVA V KRAJI VYSOČINA.....	36
8.1	JAK SE SPRÁVNĚ CHOVAT	37
II	PRAKTICKÁ ČÁST	39
9	CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY	40
10	KRAJ VYSOČINA.....	41
10.1	JADERNÁ ELEKTRÁRNA DUKOVANY.....	43
11	POROVNÁNÍ PŘÍRUČEK OKOLNÍCH KRAJŮ VYSOČINY	45
12	PŘÍRUČKA PRO VYSOČINU.....	48
12.1	DŮLEŽITÁ TÍSŇOVÁ ČÍSLA	48
12.2	PRVNÍ POMOC	49
12.3	EVAKUACE, JAK NA NI.....	51
12.4	KDYŽ PŘIJDE POVODEŇ	52
12.5	JAK SE ZACHOVAT PŘI POŽÁRU	53
12.6	OCHRANA, CO DŮM DÁ	53
12.7	DOPRAVNÍ KOLAPS NA SILNICI / DÁLNICI.....	54
12.8	JAK SE ZACHOVAT PŘI OHROŽENÍ Z JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY.....	55
12.9	TERORISTICKÝ ÚTOK	56
12.10	NÁLEZ NEZNÁMÉ LÁTKY NEBO MUNICE	57
12.11	RADY PRO ŘIDIČE PRO BEZPEČNOU JÍZDU VYSOČINOU	58
12.12	RADY U VODY	58
13	VYLEPŠENÁ OPATŘENÍ PRO PŘIPRAVENOST OBYVATELSTVA.....	60
	ZÁVĚR	62
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	69
	SEZNAM TABULEK.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Téma připravenosti obyvatelstva na různé mimořádné události či krizové situace je velice diskutované a v dnešní době více než důležité. Svědčí o tom i zakládání nových studijních oborů, jako je například ochrana obyvatelstva nebo podobně. V celém světě, nejen u nás v České republice, se zvyšuje riziko vzniku mimořádných událostí. Proto by obyvatelé měli mít aspoň základní povědomí o tom, jak se v těchto situacích zachovat a co může konkrétně nastat. Oni sami tak mohou pomoci zachránit život, zdraví ale i majetek.

Jestliže budou mít obyvatelé dobré a dostatečné informace a budou řádně připraveni, mohou zcela jistě zmenšit následky mimořádných událostí a krizových situací. To by mělo i zásadní vliv na finanční a psychickou stránku samotných obyvatel. Je velice důležité, aby obyvatelé obcí, krajů, ale i celé České republiky měli k dispozici kvalitní zdroje informací ze strany veřejné správy a věděli, jak se v danou chvíli správně zachovat.

V úvodní kapitole jsou vysvětleny základní pojmy týkající se oblasti připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace. Ve druhé kapitole můžeme nalézt stručnou legislativu. Další kapitoly navazují na složky integrovaného záchranného systému a orgány krizového řízení v Kraji Vysočina. V páté kapitole nalezneme shrnutí minulých hrozeb, které se v kraji udály. Šestá kapitola obsahuje naopak současné hrozby, které by mohli obyvatelé ohrozit. Následující kapitola se zaměří nejen na připravenost, informovanost obyvatel a jejich zásad při chování, ale také na připravenost a následná opatření složek integrovaného záchranného systému při mimořádných událostech a krizových situacích. Poslední kapitolou v teoretické části je samotná připravenost obyvatelstva, která je ve zkratce objasněna.

Praktická část je věnována seznámení s Vysočinou. Dále jsou rozebrány příručky pro ochranu a připravenost obyvatelstva okolních krajů, se kterými Vysočina sousedí. Jelikož i probíraný kraj má zastaralé příručky, jejich obnova je použita do praktické části.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Na začátek bych ráda vysvětlila několik pojmů, které by měly usnadnit chápání celé bakalářské práce a problematiky daného tématu.

1.1 Mimořádná událost

Je to působení škodlivých sil, které vznikly v určitém prostředí v důsledku člověka, živelní pohromy, havárie. Ohrožují život, zdraví, majetek nebo také životní prostředí. Tato událost vyžaduje záchranné a likvidační práce. [1]

1.2 Krizová situace

Mimořádná událost, kdy se vyhláší stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Většinou jsou ohroženy důležité hodnoty, zájmy a statky státu a jeho občanů. Hrozící nebezpečí nelze nijak odvrátit a způsobené škody odstranit běžnou činností orgánů. Může být ale řešena vyhlášením některých z krizových stavů. [1]

1.2.1 Stav nebezpečí

Může vyhlásit hejtman daného kraje či primátor hlavního města Prahy, a to z následujících důvodů - ohrožení života, zdraví, majetku, životního prostředí - pokud intenzita ohrožení nedosahuje značného rozsahu. Nejde řešit normální činností daných správních úřadů, orgánů kraje či obce, složkami IZS. Územní rozsah zde platí pro celý kraj nebo jen pro jeho část. Doba trvání bývá většinou 30 dnů, jestli vláda neodsouhlasí jinak. [2]

1.2.2 Nouzový stav

Vyhlašovací orgánem, v případě vzniku živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod a jiného nebezpečí, které ohrožuje ve velkém měřítku životy, zdraví, majetkové hodnoty, vnitřní pořádek a také bezpečnost, je Vláda ČR. Nouzový stav může platit pro celou Českou republiku nebo pouze pro její část. Časová účinnost bývá nejdéle 30 dnů, tato doba se může prodloužit po souhlasu Poslanecké sněmovny ČR. [2]

1.2.3 Ohrožení státu

Ohrožení státu vyhláší Parlament ČR na návrh Vlády ČR z důvodu bezprostředního ohrožení svrchovanosti či územní celistvosti státu nebo také z ohrožení demokratických zásad. Opět zde platí vyhlášení buď pro celou republiku či pouze pro její část. A doba trvání je bez omezení. [2]

1.2.4 Válečný stav

Stav, který vyhláší Parlament ČR, pokud je země napadena nebo se musí plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně. Rozsah území pro vyhlášení platí pro celý stát a doba účinnosti je bez omezení. [2]

1.3 Hrozba

Jakýkoli podnět, který by mohl potencionálně poškodit zájmy a hodnoty chráněné státem. Míra hrozby je dána, a to velikostí škody a časovou prodlevou možného uskutečnění hrozby. [3]

1.4 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém je koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací, včetně řízení její součinnosti. Vztahuje se k tomu **zákon č. 239/2000 Sb. o IZS**. [1]

Mezi IZS patří tyto základní složky:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
- Policie České republiky.

K ostatním složkám můžeme přiřadit:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,

- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní a odborné, či jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů. [1]

Ostatní složky IZS zajišťují plánovanou pomoc jen na vyžádání.

1.5 Ochrana obyvatelstva

Tento pojem je popisován, jako plnění úkolů civilní ochrany při ozbrojeném i jiném konfliktu. Je to zejména varování, vyrozumění, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva. Vztahuje se k tomu i opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku. [1] [4]

2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ

K tématu ochrana obyvatelstva se vztahuje několik základních zákonů, které je dobré zmínit. Začneme **Ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**. [5] Část tohoto zákona zní následovně: *„Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy České republiky nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.“* [5]

Důležitý je i **zákon č. 222/1999 Sb., o zajištění obrany České republiky**. [5] Ve zkratce tento zákon můžeme charakterizovat jako: *„Povinnost státních orgánů, územních samosprávných celků a právnických, fyzických osob k zajišťování obrany České republiky před vnějším napadením a odpovědnost za porušení těchto povinností.“* [6]

Dále máme **zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů** [1] (krizový zákon), který: *„Stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury a odpovědnost za porušení těchto povinností. Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje určování a ochranu evropské kritické infrastruktury.“* Je dále doplněn **zákonem č. 430/2010 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů** (krizový zákon). [1]

Na závěr nesmíme opomenout také **zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému**. [1] Ten zní následovně: *„Zákon vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů.“* [1]

3 ZÁKLADNÍ SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Základní složky IZS patří mezi nejzásadnější, jelikož odvedou mnoho práce při zásahu u mimořádné události či krizové situace. Jejich práce je důležitá i z hlediska bezproblémového fungování ostatních složek IZS. Všichni musí přesně vědět, na jakém úkolu či v jakém rozsahu mohou pracovat. Složení a povinnost IZS jsou stanoveny platným zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. [1]

Pokud občan na území České republiky či v zemích Evropské unie potřebuje pomoc a nepamatuje si konkrétní telefonní čísla jednotlivých složek, může využít všeobecné tísňové volání 112.

3.1 Hasičský záchranný sbor České republiky Kraje Vysočina

Páteří složka celého IZS je bezpochyby Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“), zřízena podle **zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů**. [1] HZS ČR Kraje Vysočina má celkem 5 územních odborů. Ty se nacházejí v Havlíčkově Brodě, Jihlavě, Pelhřimově, Třebíči a Žďáru nad Sázavou. V jejich kompetenci je i celé oddělení IZS, které stanovuje zásady při společném zásahu, řídí a koordinuje složky IZS a mnoho další. Po příjmu tísňové výzvy na telefonním čísle 150 zajišťuje úkoly, které jsou nezbytné v případě řešení nežádoucí situace. HZS ČR provádí varování a vyrozumění obyvatelstva, jejich následnou dekontaminaci či jiná ochranná opatření, připravuje nezbytné podklady pro další práci Krizového štábu kraje. Vykonává ty nejdůležitější úkoly kraje v přípravě na MU a KS, z toho důvodu může i požádat o různé záznamy tohoto typu:

- počet plánovaně, evakuovaných osob,
- množství, druhu, umístění a složení nebezpečné látky,
- kapacity stravovacích, ubytovacích či zdravotnických zařízení a další,
- množství zásob potravin, výrobní kapacity, počet zaměstnanců,
- další. [7]

3.1.1 Záchranná rota Jihlava

Už minulý rok pronikla na veřejnost informace, že se v roce 2016 má na území Kraje Vysočina otevřít nová záchranná rota - celkem jich máme v České republice tři. Jedna se vyskytuje na území Hlučína a druhá ve Zbirohu. Můžeme s jistotou říci, že v Jihlavě je vybavena tou nejmodernější technikou, jelikož je nejnovější. Zatím je celá rota ve výstavbě, hasiči se poctivě cvičí na MU. Nynější počet hasičů činí 31 z plánovaných 43. Technika je už umístěna v areálu, ale zatím se měla možnost prezentovat pouze na slavnostním otevření. Areál obývá 20 kusů speciální techniky a opět je plánováno navýšení, a to na 60 kusů. Záchranná rota je specifická tím, že se bude zaměřovat převážně na povodně. V areálu bylo vytvořeno speciální koryto na zásahy v průběhu povodní.

3.2 Policie ČR Kraje Vysočina

Je zřízena podle **zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů**. [7] Spadá pod Ministerstvo vnitra ČR a i z tohoto resortu je financována. Tato složka zajišťuje především bezpečnost kraje, veřejný pořádek a přijímá výzvy na čísle 158. Podílí se na řešení MU a KS. Policie ČR se ve většině případů nepodílí na záchranných pracích, výjimku tvoří pouze její vyškolení odborníci. Policie ČR se stará především o bezproblémové zajištění podmínek pro záchranné práce jiným složkám IZS a může požádat HZS ČR o údaje, aby splnila dané úkoly při výkonu práce. [7]

Na dálnici D1 dohlíží policisté z Dálničního oddělení Velký Beranov, jelikož v zimním období se zde tvoří častější dopravní nehody. Jejich hlavní náplní práce je tedy zajištění plynulosti provozu či tvorba objízdné trasy. Na Vysočině též můžeme nalézt útvar Zásahové jednotky pro ochranu Jaderné elektrárny Dukovany. [8]

3.3 Poskytovatelé záchranné zdravotnické služby Kraje Vysočina

Zřizovatelem je Kraj Vysočina. Pro poskytovatelé záchranné zdravotnické služby je vytvořen **zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování** (zákon o zdravotních službách), **zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě** a prováděcí **vyhláška č. 240/2012 Sb.** [9] Po přijetí výzvy na tísňové lince 155 poskytuje přednemocniční neodkladnou péči lidem, kteří mají závažně postižené

zdraví nebo jsou v přímém ohrožení života. Provádí úkoly stanovené krajem a podílí se na společném zásahu s dalšími základními složkami IZS. [7]

Poskytovatelé záchranné zdravotnické služby v Jihlavě mají k dispozici i leteckou zdravotnickou záchrannou službu. Dolet v celém kraji je stanoven na 15 minut. Hlavním úkolem je záchrana životů při dopravních nehodách, těžkých úrazů a záchrana raněného z těžko dostupného terénu. Podílí se i nad dohledem dálnice D1. Volací znak letecké služby v Jihlavě je „Kryštof 12“ a k dispozici je 1 vrtulník. Posádka vrtulníku se skládá ze tří členů – pilot, lékař a zdravotnický záchranář. [8]

4 ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ KRAJE VYSOČINA

Pokud nastane v Kraji Vysočina jakákoliv MU či KS, hlavním krokem by mělo být vyrozumění správních orgánů. Tyto orgány vědí, jak se v dané situaci chovat či jak nejvíce zmenšit možné škody.

Orgány krizového řízení kraje jsou:

- a) Krajský úřad Kraje Vysočina,
- b) hejtman Kraje Vysočina,
- c) Bezpečnostní rada Kraje Vysočina,
- d) Krizový štáb Kraje Vysočina,
- e) Bezpečnostní komise rady Kraje Vysočina. [9]

Patří sem i složky Policie ČR, poskytovatelé záchranné zdravotnické služby a Hasičský záchranný sbor ČR, které již byly popsány výše.

4.1 Krajský úřad Kraje Vysočina

Nezbytný úkol Krajského úřadu při vzniku MU a KS je zřízení pracoviště krizového řízení. Dále poskytuje spolupráci s HZS Kraje Vysočina a snaží se plnit úkoly stanovené v krizovém plánu kraje. Podílí se na přípravě poplachových plánů, snaží se sjednotit různé postupy obcí s rozšířenou působností a dalších správních úřadů. Podílí se na cvičení a připravenosti složek IZS. [10]

4.2 Hejtman Kraje Vysočina

Na území Kraje Vysočina plní svojí funkci hejtmana pan MUDr. Jiří Běhounek, který dohlíží na přípravná opatření k řešení KS. Z toho důvodu je v čele Bezpečnostní rady kraje a Krizového štábu kraje. Má i kompetenci schvalovat krizový plán kraje.

Pokud nastane krizový stav, má právo řídit záchranné a likvidační práce, zřizuje nouzové ubytování, snaží se zásobit postiženou oblast pitnou vodou a potravinami. Též koordinuje ochranu majetku tam, kde se provedla evakuace.

V případě stavu nebezpečí může nařídít pomoc jakéhokoliv typu, různé stavební práce, úpravy, odstranění staveb a další. Rozhodne o udělování sociálních dávek, evakuaci

obyvatelstva a zákazu vstupu či pobytu a pohybu osob v určitém území. Tato opatření, která může vydat hejtman kraje, se týkají i nouzového stavu nebo ohrožení státu. [1] [10]

4.3 Bezpečnostní rada Kraje Vysočina

Je koordináční a poradní orgán pro přípravu na MU a KS ve správním obvodu Kraje Vysočina. Bezpečnostní rada Kraje Vysočina (dále jen „BRK-Vy“) je sestavena z 11 členů. Aby byly MU a KS kompletně pokryty ze všech možných úhlů, každý člen BRK-Vy je ze specifického oboru (např.: hasič, policista, zdravotník, ředitel JED, pracovník krizového řízení a samozřejmě i hejtman kraje). Tato skupina se schází nejméně 2krát do roka, pokud se nenaskytnou neodvratné MU a KS. Jednání bývají neveřejná, pokud předseda (hejtman) nestanoví jinak. Aby měla BRK-Vy podle čeho pracovat, sestavuje se pracovní plán, který zpracovává tajemník rady na následující kalendářní rok podle:

- stanovených úkolů kraje,
- úkolů stanovených právními předpisy,
- pokynů daných hejtmanem,
- podnětů od členů BRK-Vy, Rady kraje Vysočina nebo Zastupitelstva kraje Vysočina.

BRK-Vy má za úkol projednávat dokumenty, opatření týkající se přípravy na vyřešení MU a KS, dále projednává krizový plán kraje a vnější havarijní plán kraje. Projednává úroveň akceschopnosti spojovacích, monitorovacích a informačních systémů Kraje Vysočina. Snaží se sledovat financování krizových opatření, spolupráci s okolními kraji. Též koordinuje krizové plány a havarijní plány obcí, které do kraje spadají. [11]

4.4 Krizový štáb Kraje Vysočina

Krizový štáb kraje (dále „KŠK“) je svoláván operativně, tedy v případě, probíhá MU nebo KS či se k nim schyluje. Je pracovním orgánem hejtmana kraje. KŠK se snaží zabezpečit spolupráci, jednotnost a udává směr činnosti orgánů veřejné správy a složek IZS. Předseda, i v tomto případě je to hejtman kraje, použije KŠK v případě:

- řešení MU a zmírnění jejich následků,
- koordinace záchranných a likvidačních prací,
- při taktických a prověřovacích cvičení k prověření všech složek IZS.[12]

4.5 Bezpečnostní komise rady Kraje Vysočina

Činnost této komise je úzce propojen s oddělením krizového řízení a bezpečnosti. Ze zákona se komise nemusí sestavit vůbec, záleží na každém jednotlivém kraji, jak se k tomu postaví. Jelikož oddělení krizového řízení a bezpečnosti na Krajském úřadě v Jihlavě má minimální obsazení personálu, převzala část úkolů právě Bezpečnostní komise rady Kraje Vysočina (dále jen „BKRK-Vy“).

BKRK-Vy se podílí na preventivních cvičení složek IZS, schvaluje rozpočet kraje, projednává problematiku kriminality a požární ochrany, snaží se monitorovat obslužnost na dálnici D1, schvaluje dotace jednotlivým jednotkám sboru dobrovolných hasičů a je hlavním koordinátorem v případě vzniku MU a KS. Nesmí se opomenout ani spolupráce s JED. [13]

5 MINULÉ BEZPEČNOSTNÍ HROZBY A RIZIKA KRAJE VYSOČINA

Kraj Vysočina je velice nestálá klimatická oblast, tudíž jednotky HZS ČR mají spoustu práce při záchraně životů, zdraví, majetku a likvidaci jejich následků. Každoročně sepisují výroční zprávy. Nalezené výroční zprávy se datují od roku 2001, jelikož až v roce 2000 vznikly samostatné kraje, tím i Kraj Vysočina. Za tu dobu se stalo nespočet MU, které se dají najít ve výročních zprávách dohledat.

Abychom si dokázali udělat o tom souhrnný přehled, níže je uvedená tabulka se základními MU – požár, dopravní nehoda a únik nebezpečných látek. Bohužel nemůže být uvedeno více událostí, co se v letech 2000-2015 stalo, jelikož některé Ročenky HZS ČR nejsou dokonalé a údaje chybí. Tyto statistické ročenky vydává GŘ – HZS ČR. Další zajímavostí může být počet výjezdů jednotek požární ochrany a to jak profesionálních, tak dobrovolných. Údaje opět vychází z ročenek a můžeme s jistotou říci, že počet výjezdů se rok od roku zvedá. Určitě to má za následek mnoho faktorů, ale otázkou zůstává, který faktor to ovlivňuje nejvíce.

**Tabulka 1 - Přehled výjezdů jednotek požární ochrany
v rozmezí 2000 – 2015 v Kraji Vysočina**

Rok	Požár	Dopravní nehoda	Únik nebezpečných látek
2000	902	1124	21
2001	607	1320	16
2002	712	1404	261
2003	1027	1451	296
2004	686	1628	250
2005	722	1680	281
2006	701	1422	256
2007	802	1629	282
2008	739	1414	315
2009	622	1374	315
2010	548	1478	275
2011	725	1370	296
2012	648	1403	244
2013	598	1345	295
2014	572	1264	335
2015	885	1363	368

Zdroj: upraveno podle [14]

Tabulka 2 - Celkový přehled výjezdů jednotek požární ochrany v Kraji Vysočina

Rok	Počet zásahů jednotek požární ochrany
2000	5225
2001	5518
2002	7409
2003	7301
2004	7299
2005	7187
2006	7695
2007	7430
2008	7334
2009	7619
2010	8449
2011	9573
2012	9417
2013	9887
2014	9656
2015	11581

Zdroj: upraveno podle [14]

Po konzultaci s Ing. Murárikem z Oddělení krizového řízení a bezpečnosti Kraje Vysočina a Kpt. Ing. Bártou z Ředitelství HZS Kraje Vysočina, jsem vybrala tři nejzávažnější situace, které se staly na území kraje. Patří sem dvě krizové situace – povodně Žďársko r. 2002 a Mostišťe r. 2005 a závažná dopravní havárie na dálnici D1 v r. 2008. Uvedené události jsou stručně popsány, aby dokumentovaly fakt, že i přes vysokou úroveň prevence, dochází právě v kraji k závažným MU a KS.

5.1 Povodně Žďársko – Štěpánov nad Svratkou v roce 2002

V červenci roku 2002 se na Vysočině vyskytovalo ukázkové letní počasí s vysokými teplotami, ale tlakové vlny a teplý vítr z Balkánu ovlivnil celé počasí. Bouřky se zintenzivnily, až se do říčky Hodonínka dostala přívalová vlna až z okresu Blansko. V povodí právě této říčky se nepodařilo správním orgánům ani složkám IZS udržet situaci pod kontrolou. Můžeme říci, že v celé historii České republiky byl poprvé vyhlášen stav nebezpečí po uplatnění zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Proto se pro okres Žďár nad Sázavou, konkrétně zaplavené území Štěpánov nad Svratkou, vyhláší stav nebezpečí na dobu 20 dní. Hejtman vyhláší jeden z krizových stavů a ukládá následující povinnosti:

- pracovní výpomoc,
- stavby, terénní úpravy ke zmírnění nebo odvrácení následků,
- zabezpečení pitné vody, zpřístupnění komunikací, zásobování energií a dalších,
- přednostní zásobování dětských, zdravotnických zařízení, bezpečnostních a Hasičských záchranných sborů.

Dnes už můžeme s určitostí říci, že se škody vyšplhaly k neuvěřitelným 120 mil. Kč. Blesková povodeň si navíc vyžádala dva lidské životy a zanechala po sobě i psychickou újmu. [15] [16]

5.2 Porucha na vodním díle Mostišť v roce 2005

Na začátku roku 2005 se zjistilo, že na vodním díle Mostišť (dále jen „VDM“) dochází k průsaku vody přes hráz. Tento stav se postupem času zhoršoval a přidávaly se k tomu další rizika. Jelikož VDM je velikou zásobárnou pitné vody pro dvě města – Velké Meziříčí a Třebíč, bylo nutné se do opravy pustit co nejdříve. Před opravou bylo nutné učinit opatření ke snížení rizika, které hrozilo protržením hráze. Tehdejší hejtman Kraje Vysočina, pan Vystrčil, určil skupinu, která se měla zaměřit na VDM. Skupina byla sestavena z odborníků, zástupců kraje a krajského úřadu, členů složek IZS a měla za úkol průběžně hejtmana kraje informovat. Po odborných posudcích se skupina zabývající se VDM rozhodla informovat hejtmana kraje o nemožnosti rychlé opravy VDM.

Z toho důvodu se hejtman Kraje Vysočina rozhodl využít své kompetence a vyhlásit stav nebezpečí pro obce Vídeň a Mostišť u Velkého Meziříčí. Stav byl vyhlášen, aby se zamezilo ohrožení životů, zdraví, majetku a životního prostředí do doby, než se opraví VDM. Stav nebezpečí byl následně ještě jednou prodloužen o dalších 30 dnů.

Hladina VDM se musela snížit o celých 10 metrů, což zapříčinilo ohrožení zásobování pitnou vodou obyvatel Velkého Meziříčí a Třebíče. Proto se orgány krizového řízení kraje musely připravit i na tuto nepříjemnou situaci. Připraveno tedy bylo využití zařízení pro mobilní úpravu vody sousedních vodárenských společností, Armády ČR a Správy státních hmotných rezerv (opatření se nakonec využít nemuselo). Tuto uskutečněnou akci můžeme brát jako zcela ojedinělou na území České republiky.

První opravy na VDM skončily koncem listopadu roku 2005, v té době byl už odvolán stav nebezpečí. Druhá oprava byla dokončena v roce 2006 a nyní je VDM zcela bez problémů. [17] [18]

5.3 Dopravní nehody na dálnici D1 v roce 2008

K situaci došlo 20. března 2008 mezi kilometry 91. – 130. Humpolec-Větrný Jeníkov-Jihlava, směr Brno. V té době panovalo nepříznivé počasí, byla snižená viditelnost, a navíc řidiči nedodržovali povolenou rychlost. Podle zaznamenaných údajů bouralo 98 nákladních automobilů a 131 osobních automobilů. Na 20 000 lidí zůstalo v mrazivém počasí uvězněno v 50-ti kilometrové koloně. V té chvíli na místě zasahovalo na čtyři desítky zdravotníků, 16 sanitek a 2 helikoptéry z Jihlavy a Prahy. Záchranáři se ke zraněným a celému místu museli dostávat pěšky, jelikož dálnice byla kompletně zatarasená a žádná jiná cesta k místům nehody nevedla. Bylo k dispozici na osm desítek policistů, kteří se snažili řídit dopravu na okolních komunikacích, protože doprava postupně kolabovala i tam, jelikož ostatní řidiči se chtěli tomuto místu vyhnout. Celková škoda u události byla odhadována na bezmála 30 miliónů Kč.

Při této MU zasedal Krizový štáb kraje a jeho pracovní skupina, která dostala název „Doprava“. Tehdejší hejtman Kraje Vysočina využil právě Krizový štáb ke koordinaci záchranných a likvidačních prací. Na vše dohlížel tehdejší ministr vnitra p. Langer. [19]

6 ANALÝZA A HODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU BEZPEČNOSTNÍCH HROZEB A RIZIK V KRAJI VYSOČINA

Kraj Vysočina je velice bohatý na strojírenský, potravinářský, textilní a další průmysl. V každém okrese má svoje zastoupení určité odvětví průmyslu. To přináší zároveň i hrozící riziko havárií, a proto je třeba zákon, který by mu předcházel. Konkrétně se jedná o **zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsi** [20], ke kterému patří prováděcí vyhlášky, které zní následovně:

- Vyhláška č. 225/2015 Sb., o stanovení rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu zařazeného do skupiny A nebo skupiny B.
- Vyhláška č. 226/2015 Sb., o zásadách po vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a o náležitostech obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho strukturu.
- Vyhláška č. 227/2015 Sb., o náležitostech bezpečnostní dokumentace a rozsahu informací poskytovaných zpracovateli posudku.
- Vyhláška č. 228/2015 Sb., o rozsahu zpracování informace veřejnosti, hlášení o vzniku závažné havárie a konečné zprávy o vzniku a dopadu závažné havárie.
- Vyhláška č. 229/2015 Sb., o způsobu zpracování návrhu ročního plánu kontrol a náležitostech o obsahu informace o výsledku kontroly a zprávy o kontrole. [21]

Nejnovější zákon nahrazuje starý č. 59/2006 Sb., který už nevyhovoval evropské legislativě. Zákon č. 224/2015 Sb., určuje přesné rozdělení objektu do skupin A nebo B. Provozovatel objektu má povinnost sepsat druh, množství, klasifikaci a fyzikální formu všech nebezpečných látek, které se v objektu nachází. Dalším jeho úkolem je sepsat součet množství nebezpečných látek. Po sepsání je povinen tyto informace předložit krajskému úřadu daného kraje a ten rozhodne o zařazení objektu do dané skupiny. To je ovšem pouze první krok, protože provozovatelé skupiny A a B musí zpracovat rozsáhlou bezpečnostní dokumentaci. [20]

V současné době se v Kraji Vysočina vyskytuje na 85 objektů s nebezpečnými látkami, ale pouze 9 z nich spadá právě do skupiny A či B. Bližší informace k rozdělení mi poskytl Kpt. Ing. Bárta. V „Příloze P I“ je pak obsažena mapa Kraje Vysočiny, kde se nebezpečné objekty nachází.

Tabulka 3 - Nebezpečné firmy na území Kraje Vysočina

	Název objektu	Obec	Činnost	Nebezpečná látka	Množství v tunách	Zóna havarijního plánování (poloměr v metrech)	Ohrožené osoby	Skupina
1	ACO Industrie s k. s.	Přibyslav	Moření	Kyselina flourovodíková	1,33	-	10	A
2	Leštírna Habry s. r. o.	Světlá nad Sázavou	Leštění skla	Kyselina flourovodíková	16,625	-	100	A
3	BOSCH Diesel s. r. o.	Jihlava	Dieslová čerpadla, montáž, výroba	Dusitanové a dusičnanové soli	35	-	-	A
4	ČEPRO a. s.	Šlapanov	-	Benzín automobilový Nafta motorová	130 110 140 821	2 000	500	B
5	ADW AGRO s. r. o.	Krahulov	Skladování	Chemické přípravky na ochranu rostlin	700	1 000	250	B
6	Jipocar Logistic s. r. o.	Střítež u Jihlavy	Přeprava a skládání	924 druhů chemických látek	7800	1 000	0	B
7	PRIMA GAS s. r. o.	Havlíčkův Brod	-	Propan, probanbutan	490	1 000	800	B
8	MERO ČR a. s.	Velká Bíteš	Přečerpávací stanice ropy	ropa	110	200	0	B
9	Austin Powder Service	Hněvkovice	-	trhaviny	225,4	200	0	B

Zdroj: upraveno podle [22]

Zároveň nelze opomenout na rizika či MU vyvolaná přírodou. Na území Vysočiny se jich může objevit několik:

- povodně,
- požáry,
- ledovka a náledí,
- silný vítr,
- zemětřesení,
- atmosférické katastrofy, kosmické vlivy, svahové pohyby, ...

K bližšímu rozebrání bude vybráno pouze několik nejdůležitějších, u kterých je riziko vzniku na Vysočině největší.

6.1 Povodně

Je to největší nebezpečí pro celé území České republiky. Nelze jim zabránit, protože se jedná o přírodní jev. Můžeme to nazvat jako přechodné zvláštní hladiny vodních toků, kdy voda zaplavuje území mimo stanové koryto nebo kdy voda nestačí samovolně odtékat. Povodně způsobují značné škody jak hmotné, tak nehmotné. [23]

6.2 Požáry

Vznikají ve většině případů bleskem, samovznícením díky teplu, atd. Požáry bývají neovladatelné a hlavně nežádoucí. Nejvíce jsou ohroženy životy, zdraví, majetek a životní prostředí. [23]

6.3 Ledovka a náledí

Ledovkou bývá průhledná ledová usazenina s velice hladkým povrchem. Tvoří se zmraznutím chladných kapek mrholení, a to pod bodem mrazu.

Za náledí se označuje jev, kdy roztátý sníh zase zmrzne. Zároveň se může i o dešťové kapky, které nejsou dostatečně zchladlé. [23]

6.4 Silný vítr

Máme několik definic, ale jednodušší popis je, že se jedná o dlouhodobé atmosférické jevy. Vítr vzniká v důsledku různorodého složení tlaku vzduchu nad zemí. Je charakterizován rychlostí 40-49 km/h⁻¹. A jeho síla se určuje díky Beaufortovy stupnice, která má 17 stupňů. Právě silný vítr je v této stupnici označován jako stupeň číslo 6. [24]

7 ZÁKLADNÍ OPATŘENÍ OCHRANY OBYVATELSTVA

Před i po vzniku MU nebo KS by veškeré obyvatelstvo mělo vědět jak se zachovat a co od dané situace očekávat. Pokud ale obyvatelstvo nebude mít dostatečné znalosti, například s průběhem a varováním obyvatelstva, může v té chvíli být jakékoliv snažení naprosto zbytečné. V další řadě je důležité znát i některé technické prostředky typu nejefektivnější ochrany před vznikem radiační havárie. Důležitý může být i samotný nácvik základních úkonů. Proto by se každý občan jednou za čas měl sám podílet na procvičení znalostí, vědomostí a postupů.

V posledních letech mají výhodu naši mladší vrstevníci, jelikož do výuky bývá čím dál častěji ochrana obyvatelstva před mimořádnými událostmi začleňována. Vědí, co může způsobit požár, povodeň, sesuv půdy a další, též jsou i minimálně proškoleni z hlediska ochrany sebe samých a svého okolí. Ke vzdělání dopomáhají i příručky od HZS ČR (příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných situací“, příručka „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“ a další). [25]

Vše se tak pomalu vrací k tzv. „branné výchově“, kterou si starší lidé ze studentských let pamatují. Někteří mohou tvrdit, že to bylo až přehnaně zbytečné, a to jak samotná výuka, tak následné procvičování, ale když se s odstupem času podíváme, může se říci, že určité věci si z toho člověk zapamatoval. Proto je generace „po etapě tzv. branné výchovy“ v určité nevýhodě, jelikož se následně od výuky a poznatků ochrany obyvatelstva úplně upustilo.

Pro základní opatření připravenosti obyvatelstva je dnes nejdůležitější správná informovanost a následná komunikace mezi lidmi. Doba je uspěchaná, tudíž se preferuje, aby informace pro občany byly krátké a výstižné.

Základní opatření ochrany obyvatelstva nejpodrobněji stanovuje vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. [26]

7.1 Varování a vyrozumění obyvatelstva

V celé České republice je vybudován jednotný systém varování a vyrozumění (dále jen „JSVV“), který se snaží poskytovat varování a vyrozumění při hrozbě nebo vzniku MU a KS. JSVV je vytvořen na základě zákona č. 239/2000 Sb. o IZS a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Veškerou odpovědnost za provoz, údržbu a organizaci

má na starosti Ministerstvo vnitra ČR a konkrétně Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.

7.1.1 Varování

Můžeme definovat jako: „*Souhrn technických a organizačních opatření zabezpečující včasné upozornění obyvatelstva orgány veřejné správy na hrozící nebo nastalou mimořádnou událost, kdy se předpokládá realizace opatření na ochranu obyvatelstva a majetku.*“ [4] Varováním bývá obvykle signál, po jehož aktivaci je informováno obyvatelstvo o druhu a charakteru ohrožení.

V České republice je JSVV podchycen skoro na celém území a provádí ho sirény nebo obecní rozhlas. Sirény se na našem území nacházejí ve dvou provedení. Jedna je rotační siréna a druhá elektronická. Rotační umí podat jen akustický signál, za to elektronická dovede podat i mluvenou informaci. [4]

Informace, která by mohla mít varovný charakter, může být podána jako:

- akustická - zvuková,
- verbální - mluvená,
- optická - obrazová.

Tísňové informování přijde na řadu po vyhlášení varovného signálu a snaží se nám objasnit vzniklou situaci (rozsah, druh události, jak se chránit,...).

7.1.2 Vyrozumění

Úkolem je co nejrychleji informovat příslušné osoby, které se podílejí na řízení a provádění opatření u vzniku MU. Většinou se jako první vyrozumívají složky IZS a nejdůležitější osoby s tím spjaté – hejtman, členové krizového štábu, starostové. Další v pořadí jsou orgány podílející se na záchranných a likvidačních pracích.

Výše vypsané osoby a složky se vyrozumívají pomocí pevné telefonní linky, telefonního a datového připojení přes operátory, elektronickou poštou, přes datové nebo rádiové připojení.

7.2 Jednotný systém varování a vyrozumění

Dalo by se říci, že JSVV je souhrn různých orgánů a institucí, technických, organizačních a provozních opatření, vazeb mezi nimi a dalších technologií, které zabezpečují varování obyvatelstva a vyrozumění daných orgánů krizového řízení, složek IZS, důležitých právnických osob a podnikajících fyzických osob.

Tento systém ovšem funguje pouze jedním směrem, proto bývá nazýván jednosměrný. Dává pouze určené příkazy, ale zpětnou vazbu se už nedozvíme.

Základní stavební jednotkou v JSVV je systém **selektivního rádiového návěštění**, který má za úkol zabezpečovat varování obyvatelstva. Tento plně digitální a neveřejný systém umožňuje dálkově ovládat sirény i jiné druhy varovacího systému. Navazující stavební jednotkou v tomto ohledu máme následně **koncové prvky varování**.

7.2.1 Koncové prvky varování

Po vzniku MU nebo KS je základem vyhlášení varovného signálu, který je možné vyhlásit právě koncovými prvky varování - sirénami nebo místním informačním systémem s vlastnostmi elektrických sirén.

Podle druhu varování dělíme koncové prvky na:

- Rotační sirény – zvuk vzniká rozkmitáním vzduchu lopatkami rotoru motoru, ovládány dálkově a je závislá na elektrickém proudu.
- Elektrické sirény – signál je v tomto případě vypouštěn z tónového generátoru nebo použit z audio paměti a je přidána verbální informace před začátkem vysílání a také po jeho ukončení.
- Místní informační systém s vlastnostmi elektrických sirén – obecně se jedná o místní obecní rozhlas s vlastnostmi elektronických sirén. Signál se též vygeneruje v tónovém generátoru nebo je vyprodukován ze zvukového souboru. [4]

Na území Kraje Vysočina se nachází momentálně 632 kusů motorových sirén, 10 kusů elektrických sirén a 10 rozhlasů, které oznamují varovný signál. Tato zařízení jsou většinou ve vlastnictví HZS Kraje Vysočina, obecních úřadů a jiných. [4]

7.2.2 Druhy signálů

V České republice bylo dříve několik druhů signálu, které poskytovaly různé informace, ale od roku 2000 dochází k jejich sjednocení. V současné době můžeme na našem území zaslechnout tři druhy signálů:

1. **Všeobecná výstraha** – je to jediný varovný signál, který značí, že se něco děje. Můžeme ho poznat podle kolísavého tónu dlouhého 140 sekund, motor sirén je na dobu 4 sekund zapínán a na 3 sekundy vypínán. Vizuální náhled výstrahy je vložen v „Příloze P II“.
2. **Požární poplach** – tento signál svolává členy jednotky sboru dobrovolných hasičů. Délka signálu je 60 sekund, na 25 sekund se zapíná, pak se na 10 sekund vypne a opět se na dobu 25 sekund zapne.
3. **Zkouška sirén** – nastává, aby se zjistila funkčnost JSVV. Signál je vysílán podle právního ustanovení každou první středu v měsíci, v čase 12 hodin. Je to trvalý tón dlouhý 140 sekund, v případě možnosti je přidána verbální informace před začátkem a po skončení vysílání. Verbální informace může být tohoto formátu: *„Zkouška sirén, zkouška sirén, zkouška sirén. Právě proběhla zkouška sirén. Zkouška sirén, zkouška sirén, zkouška sirén.“* Nebo tohoto znění: *„Nebezpečí zátopové vlny, nebezpečí zátopové vlny. Ohrožení zátopovou vlnou. Sledujte vysílání Českého rozhlasu, televize a regionálních rozhlasů. Nebezpečí zátopové vlny, nebezpečí zátopové vlny“*. Samozřejmě existují i další verbální informace, ale tyto byly uvedeny pouze jako vzor. [4]

7.3 Evakuace

Je to souhrn opatření, která zabezpečují odsun osob, zvířat a věcných prostředků z ohroženého místa na jiné. Evakuaci v místě ohrožení podléhají většinou všechny osoby, s výjimkou pracovníků, kteří se podílejí na záchranných a likvidačních pracích. Toto opatření můžeme rozdělit z několika hledisek. **Z hlediska rozsahu**, se evakuace dělí na objektovou a plošnou. Objektová evakuace je charakterizována malým počtem evakuovaných a naopak plošná evakuace zahrnuje evakuaci velkého množství osob. Dále rozdělujeme **z hlediska doby trvání**. Máme opět dva typy. První je krátkodobá evakuace, kdy se nevyžaduje dlouhé opuštění objektu. Druhým typem je dlouhodobá evakuace. V tomto případě se jedná o opuštění objektu na dobu delší jak 24 hodin a je zapotřebí

zajištění ubytování a stravy. Poslední hledisko můžeme nazvat **způsob realizace**. Evakuaci z hlediska způsobu realizace provádíme většinou u plošné evakuace. Jedná se o evakuaci se zajištěním doprovodu. Zde je zcela zajištěn odsun osob z místa výskytu MU. Druhým typem je samoevakuace, kterou můžeme charakterizovat jako možnosti přesunu vlastními prostředky.

V případě evakuace je dobré vědět, co má obsahovat evakuační zavazadlo a ideálně ho mít již připravené. U každé evakuované osoby se jedná o osobní zavazadlo. Doporučená hmotnost zavazadla u dospělého člověka činí 25 kilogramů a u dětí 10 kilogramů.

Obsah evakuačního zavazadla:

- jídlo a pití zhruba na 2-3 dny,
- dokumenty a cennosti, které pro nás mají hodnotu a jsou nepostradatelné,
- důležité léky a hygienické potřeby,
- nejzákladnější oblečení a prostředky na přespaní v nouzovém ubytování,
- nezbytné základní vybavení – rádio, svítilna, telefon, kniha, nůž a další
- v případě evakuace dětí nezapomenout na hračky, knížky a jiné. [27]

7.4 Ukrytí

Při vzniku MU s únikem nebezpečné látky se obyvatelstvu doporučuje ukrýt improvizovaným způsobem. To znamená, využít svá obydlí při úkrytu. Pokud se osoby nachází venku, měli by neprodleně vyhledat co nejrychleji nejbližší budovu a ukrýt se do ní. Jestliže situace nedovoluje opustit vozidlo, ve kterém se můžou nacházet lidé. Hlavním úkolem je neotvírat okénka a okamžitě vypnout ventilaci. Když unikne chemická látka, obyvatelé se nesmí ukrýt do sklepů a prostorů nízce položených. Chemické látky jsou těžší než vzduch, tudíž se budou držet při zemi. Je vhodné vyhledat úkryt ve vyšších patrech. Odpovědnost za fungování, případně zřízení úkrytů má na starost starosta dané obce či zástupce fyzických a právnických osob, kteří vlastní úkryt či budovu pro toto opatření vyznačené.

7.5 Možnosti improvizované ochrany

K zamezení vstupu nebezpečných látek do těla se při individuální ochraně používají různé improvizované prostředky. Ochranné prostředky používáme jako prevenci dýchacích cest i celého povrchu těla. Jsou to prostředky, které osoba běžně nalezne doma a může si

tak pomoci sama. Nejdůležitější pravidla při ochraně jsou následující: zakrytí celého povrchu, co nejlepší utěsnění navazujících částí oděvů a pro vyšší bezpečnost použití i více vrstev oděvu a ochranných prostředků.

K ochraně hlavy nám mohou bez problémů posloužit čepice, šátky, přes které je dobré nasadit další ochranný prostředek typu helmy či igelitového sáčku. Obličej by měla naše pozornost směřovat nejvíce, protože je velice důležité si chránit právě tuto část. Dýchací cesty je vhodné zakrýt ručníkem nebo kapesníkem namočeným do vody či roztoku. Oči si naopak kryjeme brýlemi, ale takovými, které pevně těsní kolem očí (lyžařské, potápěčské brýle). Na ochranu trupu se doporučuje použít více vrstev různých typů materiálů, protože každá část zachycuje jinou látku. Nutné je pevné těsnění v navazujících oblastech – krk, rukávy, pas. Za vhodnou ochranu rukou lze považovat rukavice, nejlépe z pryže. Nohy pak chráníme vyšší obuví. Ať už použijeme jakékoliv prostředky na ochranu svého těla, neměli bychom zapomenout na zakrytí každé jeho části tak, aby nám nic nevylézalo.

7.6 Nouzové přežití obyvatelstva

Dalo by se říci, že se jedná o soubor činností a postupů daných orgánů i obyvatelstva. Snaží se o to, aby dopady MU byly co nejmenší a neměly především negativní vliv na zdraví a životy lidí.

Nouzové přežití obyvatelstva navazuje bezpochyby na evakuaci z ohrožených míst nebo tam, kde by se ohrožení mohlo očekávat. Toto opatření zahrnuje nouzové ubytování, zásobování jídlem a pitnou vodou, nouzové dodávky energií, plynu a základní služby pro lidi. Nedílnou součástí je i humanitární pomoc.

7.6.1 Nouzové zásobování jídlem a pitnou vodou

V závažných případech by se měla především využít stravovací zařízení, stálá ale i mobilní. Seznam těchto zařízení by měl být součástí Havarijního plánu kraje. Při nouzovém zásobování se předpokládá určité množství jídla, která by se musela dodat. Pamatovat se musí také na jednotlivé složení pokrmů, jelikož každý evakuovaný nemusí ze zdravotního hlediska jíst vše.

Důležitou součástí je i dodávka pitné vody, bez které se nikdo neobejde. Její množství musí být dostatečné, podle MV – GŘ HZS ČR v nejnovějším dokumentu „Ochrana

obyvatelstva a krizové řízení“ jsou dávky následující: po trvání prvních dvou dnů evakuace je 5 litrů/osoba/den. Třetí a další dny jsou už dávky navýšeny a to na 10-15 litrů/osoba/den.

7.6.2 Nouzové ubytování

Přednost se dává ubytovacím zařízením, které má ve vlastnictví právě obec, města, kraje, kde se evakuace provádí. Pokud to možné není, využívají se další možné prostory. Tyto prostory musí mít ovšem dostatečnou kapacitu sociálního zařízení.

7.6.3 Dodávky energií

Týká se to energie, plynu a tepla. Hlavním úkol v tomto bodu je obnovit či zajistit energii hlavně do zdravotnických a sociálních zařízení, objektů využívaných evakuovanými. Musí se přihlídnout na roční období, věk evakuovaných, zdravotní stavy, teploty atd.

7.6.4 Základní služby

Aby se evakuovaní lidé cítili bezpečně a psychicky na tom byli o něco lépe, je pro ně důležité obnovit i základní služby – oblečení, hygienické potřeby, lékárny, veterinární ambulance, pohonné hmoty, paliva, pohřební služby, prádelny, čistírny a další. [28]

8 ZÁKLADNÍ PŘIPRAVENOST OBYVATELSTVA V KRAJI VYSOČINA

Každý člověk, nejen obyvatel Vysočiny, by měl myslet na možnost vzniku MU a KS. Dalo by se říci, že dnešní svět je velice nevyzpytatelný, ale všichni mohou být rádi za technologický vývoj a velké množství odborníků, věnující se samotné ochraně obyvatelstva. Důležité je i její právní ukotvení. Připravenost obyvatelstva je na nízké úrovni. Největší ohrožení přichází z ekonomického hlediska, kdy velmi často na opatření není dostatek financí, které by byly zapotřebí. [29]

Pokud situace nastane, je dobré už vědět jak se chovat a tyto informace už nezjišťovat. Proto by si člověk měl v rámci připravenosti obyvatelstva zjistit:

- možnost vzniku MU a KS v bydlišti a nejbližším okolí,
- jak bude člověk varován před hrozící MU a KS,
- co patří do evakuačního zavazadla, připravit si improvizované ochranné pomůcky,
- jak správně opustit bydlení,
- jak se chovat při nastolené situaci.

Určitě každý člověk nemůže mít stejná základní pravidla u připravenosti obyvatelstva, proto je důležité brát zmíněné body pouze jako základní. Každý si individuálně může vše upravit tak, aby mu to lépe vyhovovalo.

Veškeré informace o připravenosti obyvatelstva by se měly dostávat průběžně, aby obyvatelstvo mělo konkrétní představu, jak se chovat při MU a KS. Člověk by měl převážně spoléhat sám na sebe a na vzájemnou pomoc, proto není od věci tyto formy pomoci včas a pravidelně nacvičovat. Rozhodně se vše nedá naučit okamžitě, z toho důvodu by se měli obyvatelé naučit základním pravidlům pro přežití preventivně. Uvádí se, že prvních 10 minut při vzniku MU a KS jsou zásadní, protože jsou lidé většinou odkázáni na sebe či nejbližší okolí.

Svět poslední dobou býval ovšem k těmto návykům často lhostejný. Dnes se ta situace mění k lepšímu z důvodů např. uprchlické krize nebo terorismu ze strany Islámského státu. Za aktuálním zlepšením připravenosti obyvatelstva tak dnes stojí převážně strach.

Povinností každého občana by mělo být informování se o:

- možnostech vzniku živelních pohrom,
- zdrojích rizika průmyslových objektů,
- zdrojích rizika při přepravě nebezpečných látek,
- nebezpečných objektech,
- varování obyvatelstva na daném území,
- možnosti evakuace,
- ukrytí obyvatelstva,
- způsobech chování při MU a KS.

8.1 Jak se správně chovat ...

Je mnoho situací, které mohou nastat, a bylo by velice těžké popsat u všech, jak se správně chovat. Proto je vybrána pouze jedna, kterou trpí jak Kraj Vysočina, tak téměř celá Česká republika. Jedná se o situaci při vzniku povodně. Níže je uvedeno několik kroků nebo doporučení, kterými by se měl řídit každý ohrožený.

1. Zachovejte klid, rozvahu. Jednejte rychle!
2. Nepodceňujte vzniklou situaci.
3. Pusťte si rozhlas, televizi, místní rozhlas. (ČT, Český rozhlas)
4. Připravte si evakuační zavazadlo.
5. Uzavřete plyn, vodu, energie.
6. Informujte nejbližší sousedy o situaci.
7. Připevněte věci, které by mohli odplavat, vynesete věci do vyššího patra, pusťte zvířata.
8. Sám se evakuujte, pokud to situace vyžaduje nebo počkejte na pokyny zasahujících orgánů.

I když je popsána pouze jedna z mnoha situací, které mohou obyvatelstvo potkat, je důležité si uvědomit, že se chování v jednotlivých bodech za různých okolností zase tolik

neliší. I kdyby si člověk pamatoval jen některé body, je to pořád lepší, než nevědět vůbec nic. [30] [31]

V České republice je obyvatelstvo systémově připravováno jen v základních, středních a odborných školách, ale tím příprava v podstatě končí. Není dosud vytvořen komplexní systém připravenosti obyvatelstva na MU a KS, který v České republice bezpochyby chybí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

CÍL PRÁCE

Cíl bakalářské práce je rozdělen do dvou na sebe navazujících celků. V první celku bylo zpracování literárních pramenů, kde byla provedena analýza, zhodnocení minulých a současných hrozeb pro Kraj Vysočina. V závěru práce bylo provedeno vylepšení současné příručky pro obyvatele, kteří by měli vědět, jak se chovat při vzniku mimořádných událostí a krizových situací. Posledním aspektem v práci jsou navržena opatření, která by mohla vést ke zlepšení současného stavu připravenosti obyvatelstva.

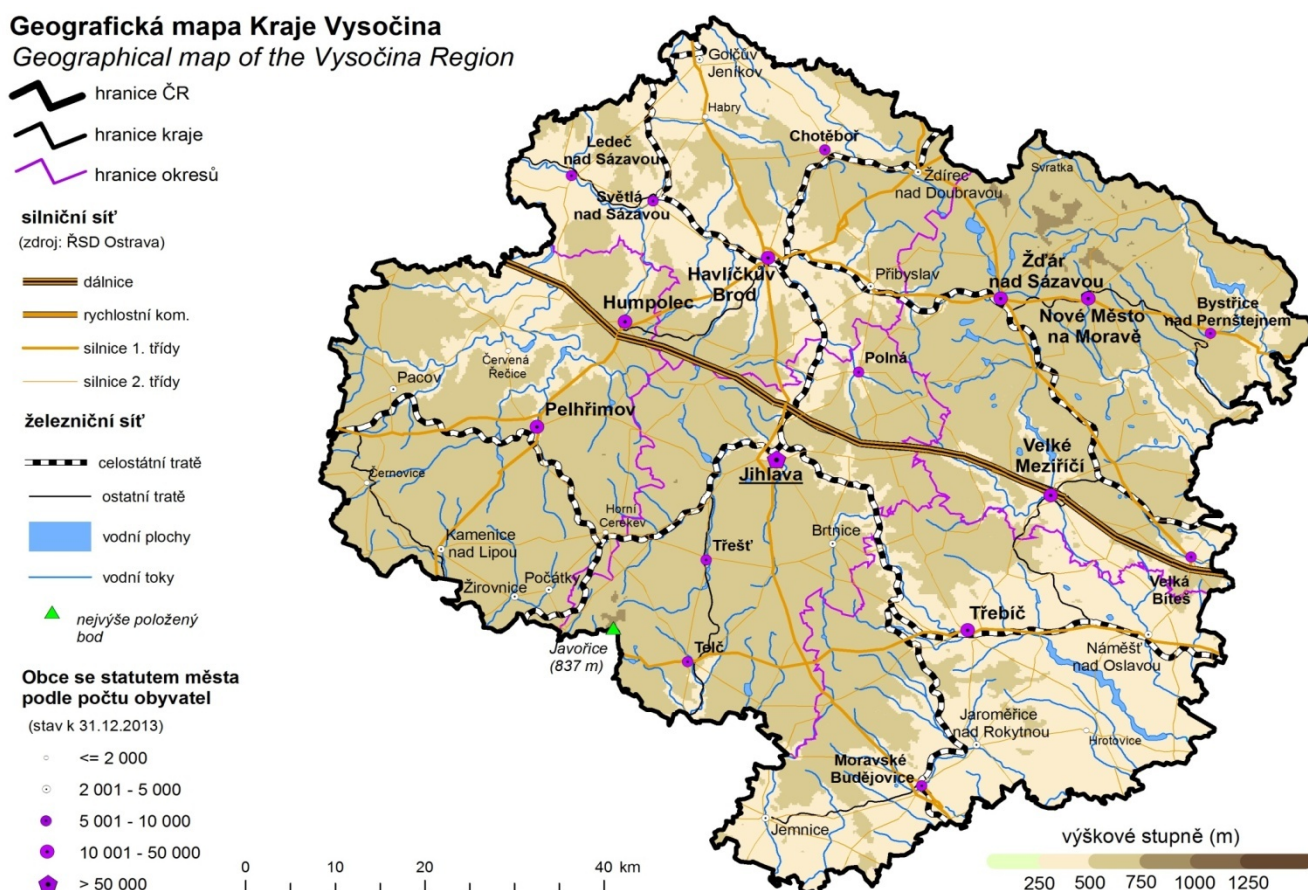
ZVOLENÉ METODY

Ke zpracování bakalářské práce byla použita metoda sběru informačních pramenů a poznatků, zabývajících se zvoleného problému. Těžištěm bylo získávání podstatných informací z mnoha zdrojů, ať už literárních, internetových či osobních. Z těchto nalezených poznatků, pak byla utvořena celistvá práce. V závěru práce byla použita metoda porovnávání, která se týkala příruček okolních krajů Vysočiny. Při zpracování práce byla možnost pracovat s odborníky, proto byli využiti pro formu otevřeného elektronického dotazování, které je vloženo v „Příloze P VII“.

10 KRAJ VYSOČINA

Kraj se nachází ve střední části České republiky na pomezí Čech a Moravy. Rozloha činí 6 796 km², což je kolem 9 % z celkové rozlohy České republiky. Vysočina je charakterizována svojí členitostí území, vyšší nadmořskou výškou a řídkým osídlením, které činí 75 osob na km². Povrch území tvoří pahorkatina Českomoravské vrchoviny, je zde nízké znečištění vzduchu a díky tomu jsou relativně zdravé lesy. Významné jsou vodohospodářské plochy, například vodní nádrž Sedlice, Mohelno, Dalešice a další.

Statutárním městem je Jihlava. Území kraje se člení na 5 okresů, 15 obcí s rozšířenou působností a 26 obvodů pověřených obecních úřadů. Na Vysočině se nachází 704 obcí. Kraj sousedí s Jihočeským, Středočeským, Pardubickým a Jihomoravským krajem. Tradicí je zde zemědělství, nedaří se tu však všemu, pouze určitým komoditám - bramborám, olejninám a chovu skotu. [32]

Obrázek 1 - Geografická mapa Kraje Vysočina [32]

Tabulka 4 - Členění Kraje Vysočina

Kraj Vysočina				
<i>Okres Havlíčkův Brod</i>	<i>Okres Jihlava</i>	<i>Okres Pelhřimov</i>	<i>Okres Třebíč</i>	<i>Okres Žďár nad Sázavou</i>
ORP Havlíčkův Brod	ORP Jihlava	ORP Pelhřimov	ORP Třebíč	ORP Žďár nad Sázavou
ORP Chotěboř	ORP Telč	ORP Humpolec	ORP Moravské Budějovice	ORP Bystřice nad Pernštejnem
ORP Světlá nad Sázavou		ORP Pacov	ORP Náměšť nad Oslavou	ORP Nové Město na Moravě
				ORP Velké Meziříčí

Zdroj: upraveno podle [32]

Silniční doprava je významná z pohledu vnitrostátního, ale i celoevropského. Území kraje protíná dálnice D1, která na tomto území dosahuje délky 93 kilometrů, což je nejdelší úsek naší nejnámější dálnice mezi ostatními kraji. Když se na dálnici D1 stane MU, jsou k dispozici předurčené jednotky požární ochrany (JPO), které se starají o odstranění nebo zmírnění daných podmínek, poskytnutí základních potřeb jako je teplý nápoj, deky, atd. Konkrétními předurčenými jednotkami požární ochrany v kraji jsou:

Tabulka 5 - Zasahující JPO na dálnici D1

Okres	Jednotka požární ochrany
Havlíčkův Brod	Herálec Štoky
Jihlava	Větrný Jeníkov Kamenice Luka nad Jihlavou
Pelhřimov	Humpolec Želiv
Žďár nad Sázavou	Měřín Tasov Velká Bíteš Velké Meziříčí

Zdroj: upraveno podle [33]

V kraji se vyskytují i tři významné památky, které jsou zapsané na seznamu UNESCO – Městská památková rezervace Telč, poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře a židovská čtvrť se hřbitovem sv. Prokopa v Třebíči.

Nachází se zde i jaderná elektrárna Dukovany, která by se dala zařadit mezi hlavní rizika a hrozby pro daný kraj.

10.1 Jaderná elektrárna Dukovany

Byla vystavěna počátkem 70. let 20. století, nachází se přibližně 30 kilometrů od města Třebíč na rozmezí tří obcí: Dukovany, Slavětice a Rouchovany. Jaderná elektrárna Dukovany (dále jen „JED“) má celkem čtyři reaktorové bloky. První z bloků byl do provozu uveden v roce 1985 a poslední, tedy čtvrtý, dva roky poté, a to roku 1987. V dnešní době má elektrárna výkon 1 375 MW, což odpovídá přibližně 20 % spotřebě elektřiny v České republice. JED nemá jen reaktorové bloky, ale nalezneme zde také sklad použitého jaderného paliva a úložiště nízké a středně radioaktivních odpadů. Podle nalezených údajů, patří elektrárna mezi pět nejlépe provozovaných na světě. JED má nejmodernější techniku na kontrolu úniků radioaktivních látek, ale i tak musí se předběžně předcházet událostem.

Je vypracován základní dokument, který nese název „Vnější havarijný plán“. Řeší veškerá opatření týkající se ochrany obyvatelstva, životního prostředí a majetku při vzniku radiační havárie. Poslední schválení tohoto dokumentu bylo v roce 2003 a na vypracování se podílely následující skupiny:

- Policie ČR,
- pracovníci HZS ČR,
- zdravotníci,
- hygienická stanice,
- veterinární správa,
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost,
- Krajský úřad Kraje Vysočina,
- obecní úřady, které spadají do zóny havarijního plánování,
- Armáda ČR.

Zóna havarijního plánování se nachází v okruhu 20 kilometrů od JED. Dále je rozdělena na tři pásma, které mají poloměr 5, 10 a 20 kilometrů. V pásmech nalezneme i 16 výsečí tak, aby odpovídaly směru větru začínajícím stupněm 0.

Občané se mají možnost nahlédnout do daných dokumentů na Krajském úřadě Kraje Vysočina, obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, obecních úřadech obcí nacházející se v zóně havarijního plánování a také v těch obcích, které přijímají evakuované občany. [34]

Další velice důležité bezpečnostní opatření je skutečnost, že do každé rodiny v zóně havarijního plánování je distribuován bezpečnostní kalendář, jehož součástí je také podrobná, ale velmi srozumitelná bezpečnostní příručka pro obyvatele. Distribuce bezpečnostních kalendářů bylo připraveno, přijato a realizováno již na počátku 90. let.

Kromě toho jsou obyvatelé v zóně havarijního plánování vybaveni tabletami jodidu draselného, který slouží jako základní profylaxe před účinky nebezpečného radiačního záření. Z hlediska havarijní připravenosti se provádí cvičení pro složky IZS a nejbližší obyvatele. Poslední cvičení v JED proběhlo pod názvem „Zóna 2013“. V tomto cvičení se prověřila připravenost a následná opatření při vzniku MU v JED.

11 POROVNÁNÍ PŘÍRUČEK OKOLNÍCH KRAJŮ VYSOČINY

Vysočina má za sousedy celkem 4 kraje - Pardubický, Středočeský, Jihočeský a Jihomoravský kraj. Daly by se vzít příručky z celé České republiky, ale některé kraje nemají samostatné příručky pro ochranu obyvatelstva, ale používají ty, které vydalo GŘ - HZS ČR. Jejich příručky jsou výborně propracované, ale jak je známo, každý kraj je jiný a podléhá jiným hrozbám a rizikům. Proto by bylo dobré, kdyby měl každý kraj svoji samostatnou příručku. Ze sousedních 4 krajů mají samostatné příručky pouze 3 z nich - Pardubický, Jihočeský a Jihomoravský. Tudíž u Středočeského kraje jsou k dispozici právě příručky z GŘ HZS ČR, pro naše porovnání však dostačující. Na závěr bude zhodnocena i příručka z Vysočiny, aby porovnání informovanosti obyvatelstva bylo kompletní.

PARDUBICKÝ KRAJ

V tomto kraji nese příručka pro ochranu obyvatelstva název „, Jak se chovat, když zazní siréna.“ Vydal ji HZS ČR – Pardubického kraje. Na první pohled se zdá, že se zde opravdu rozebírá pouze situace za použití sirény, ale po podrobnějším zkoumání je tomu naopak. Prvním bodem příručky je, jak se chovat po spuštění sirény, co předpokládat a hlavně, co udělat v této vypjaté situaci. Neodmyslitelným bodem musí být i evakuace. Je zde popsáno, co se vyžaduje od evakuovaného člověka a jak by měl správně postupovat, aby nenadělal více škody, než užitku. V příručce není zapomenuto ani na chemické a radiační havárie, velký důraz se klade na situace při povodních. Tato část je rozdělena do 3 kroků - jak se chovat před, v průběhu a po povodních. Pro někoho překvapující může být zmínka o biologických zbraních a jejich působení na organismus. Nechybí ani informace, jak zamezit jejich vstupu do organismu. Důležitost této pasáže je ale adekvátní, jelikož dnešní doba je velice citlivá na možnosti terorismu. Na závěr se tu zmiňují o anonymním oznámení při nálezu podezřelého předmětu nebo to, pokud nastane teroristická akce se zbraněmi. [35]

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Tento kraj, ač svojí velikostí patří k největším v celé České republice, nemá jednotnou příručku. Většinu informací se obyvatel kraje může dozvědět na webových stránkách HZS Středočeského kraje, kde se nachází všeobecné příručky, které jsou vydány

na centrální úrovni, například GŘ - HZS ČR. Na webových stránkách najdeme informace týkající se například úniku nebezpečných látek, požáru, povodni, opuštění bytu, nálezů podezřelého zavazadla, dopravní nehody, bouřce a další. Informace jsou sepsány na necelý papír formátu A4 a dá se tak říct, že obsahují zcela nejdůležitější rady. [36]

Kraj vydal pouze příručky o prevenci závažných havárií v zóně havarijního plánování (např.: Areál chemických výroby Kralupy nad Vltavou, EXPLOSIVE Service a. s.). Jejich náhled lze dohledat v „Příloze P III“. [37]

JIHOČESKÝ KRAJ

Jihočeský kraj měl velikou propagační akci už v roce 2007. V tomto roce se vydalo nejvíce reklamních materiálů. Lidé si mohli pořídit např.: parkovací hodiny s informacemi, co dělat při dopravní nehodě, tzv. „úklidové kolečko“, které radilo, jak postupovat při požáru, „skládačky“ s radami, jak se chovat při vzniku kolony, požáru a když hrozí nebezpečí, apod. Skládačka je velice povedená, a proto její část najdete v „Příloha P IV“. [38] Kraj se na těchto materiálech podílel společně s HZS Jihočeského kraje. [38]

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Jihomoravský kraj má k dispozici pro své obyvatele hned několik příruček a brožur. Z hlediska náročnosti se dá rozebrat jen pár, tudíž jsou vybrány ty nejzajímavější.

První z nich nese název „Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí...“. Tato brožura by se dala zařadit do poměrně rozsáhlých, jelikož má úctyhodných 88 stránek. Část je vložena v „Příloze P V“. Pracovaly na ní hned tři organizace, HZS ČR – Jihomoravského kraje, Krajské ředitelství Policie ČR a Diecézní charita Brno. O této příručce lze říci, že je velice bohatá na vytvoření si představy o tom, jak se zachovat při určitém nebezpečí. Je rozdělena na tři oblasti - konkrétně na ochranu obyvatelstva, požární prevenci a bezpečnost občana. Jak je v brožuře informováno, jsou k dispozici i zkrácené verze vybraných témat. [39]

Druhá příručka je naopak velice malá, protože je skládaná a vejde se bez problémů do peněženky. Díky tomu ji mohou mít lidé vždy při ruce. Jmenuje se „Teď už vím...“ a vydal ji HZS ČR – Jihomoravského kraje. Příručku lze rozdělit na několik částí. První se zabývá ohněm, škodám jím způsobeným a vyvarováním se nežádoucího nebezpečí.

Další pasáž ve zkratce popisuje povodeň, zapomenuto není ani na dopravní nehodu. Dalo by se říci, že k těmto dosavadním bodům patří i první pomoc, která je zde obsažena též, včetně čísel pro tísňové volání. Z mnoha pohledů je příručka velice zdařilá. Určitě by se měla dostat do podvědomí i ostatním obyvatelům, než jen Jihomoravského kraje.

Jihomoravský kraj je však v oblasti ochrany obyvatelstva velmi aktivní. Nejenže vydá mnoho příruček a brožur, ale má i propracované webové stránky www.firebrno.cz. Na těch se vyskytuje celá řada důležitých informací.

KRAJ VYSOČINA

Na webových stránkách kraje je množství různých příruček, ale za opravdu zdařilé se dají označit především dvě. První příručka je kapesního provedení a vydal ji samotný Krajský úřad Kraje Vysočina. „Kapesní průvodce pro mimořádné situace a bezpečnost“ byl vydán už v roce 2012, takže zde můžeme najít několik nedostatků z pohledu neaktuálnosti. Jako velké pozitivum u této příručky je rozhodně informace pro řidiče, jak se chovat na dálnici D1 a jak bezpečně projíždět Vysočinou. Příručka byla po vydání k dispozici pro obyvatele kraje na veřejně dostupných místech (Krajský úřad, obecní úřad, územní odbory Policie ČR, nemocnice a mnoha dalších míst). Druhá příručka nese název „Vysočina bezpečný region“. Byla vydána už v roce 2009 opět Krajským úřadem Kraje Vysočina. Nedá se říci, že by tato příručka informovala a připravovala obyvatele na MU a KS. Spíše je seznamuje s celkovým pojetím IZS a jeho složením. Dá se ale označit za velice zdařilou, jelikož v žádném s kraji, které zde byly porovnávány, se nelze setkat takovýmto pojetím. Je dobré, že i samotný kraj chce, aby jeho obyvatelé věděli něco o základních i ostatních složkách IZS, jejich úkol a činnostech. [40] [41]

Zmíněné příručky jsou už relativně staré, ale dle vyjádření z Krajského úřadu Kraje Vysočina, zatím nebyl důvod jejich obnovy. Skládací příručka pro obyvatele by se ale určitě vylepšit dala, a proto se jí práce bude dále zabývat.

12 PŘÍRUČKA PRO VYSOČINU

Každá příručka, která již byla vydána, by měla být minimálně 1x za rok až dva roky modernizována a vylepšována. Protože poslední příručka kapesního provedení v Kraji Vysočina byla vydána v roce 2012, je třeba ji zaktualizovat. V této části bakalářské práce budou jednotlivé body podrobněji popisovány. Celkovou příručku lze najít v „Příloze P VI“. Příručka je hrubý návrh pro další rozpracování, proto není graficky dokonalá. V praktické části jsou použity především poznatky ze studia na Fakultě logistiky a krizového řízení. Bohužel nebudou uvedeny zdroje, protože poznatky vychází z průřezu tříletým studiem. Pro aktualizaci byly využity i poznatky z příruček okolních krajů, které byly zmíněny výše. Příručka bude mít několik nepostradatelných bodů:

- důležitá tísňová čísla,
- první pomoc,
- evakuace,
- povodeň,
- požár,
- improvizovaná ochrana-necht' co dům dá,
- dopravní kolaps na silnici / dálnici,
- jak se zachovat při ohrožení z Jaderné elektrárny Dukovany,
- teroristický útok,
- nález neznámé látky nebo munice,
- rady pro řidiče pro bezpečnou jízdu Vysočinou,
- pobyt u vody.

12.1 Důležitá tísňová čísla

V případě ohrožení života, zdraví nebo majetku lze využít tísňového volání. Volat může ohrožený člověk 24 hodin denně a to zcela zdarma. Dovolat se lze z pevné linky nebo mobilu, a to i bez signálu operátora anebo bez použití SIM karty.

Volaný by měl při nahlášení události postupovat následovně: **CO** se stalo, **KDE** se stalo, **KDO** danou věc ohlašuje. Není špatné nahlásit i počty zraněných a hrubý odhad jejich zranění.

Jako důležitý bod je zmínka, že zneužití tísňového volání je trestné. Volaný tím může ohrozit jiné životy, jelikož tísňovou linku svým hovorem blokuje.

Řada lidí má občas problém zapamatovat si telefonní čísla složek IZS. Existuje řada pomůcek pro zapamatování, např.: hasiči mají na konci svého čísla rybníček, jako 0, policisté naopak pouta, tudíž to značí 8, a záchranáři používají nosítka, invalidní kolečko, které nám má připomínat 5.

Velice vhodná pro zapamatování je i básnička, kterou by se měly učit např. děti ve školce:

*„Když ti oheň začne plát, zavolej 150,
když si něco špatného sněd, zavolej 155,
když ti někdo vykrade kasičku, zavolej 158.“*

Zdroj: vlastní

Tabulka 6 - Tísňová telefonní čísla

HASIČI	150
ZÁCHRANNÁ SLUŽBA	155
POLICIE ČR	158
MĚSTSKÁ POLICIE	156
MEZINÁRODNÍ TÍSŇOVÉ ČÍSLO	112

Zdroj: vlastní

12.2 První pomoc

V této chvíli je dobré volat čísla 155 nebo 112. Nejdříve ale musíme věnovat pozornost postiženému. Hlavní prioritou je zkontrolování základních životních funkcí postiženého - vědomí, oběh a dýchání. Existuje mnoho variant, co se postiženému může stát, proto se uvádí jen základy pro záchranu života, jako je resuscitace, zastavení masivního krvácení, pomoc při dušení apod. Důležité je zachovat klid a rozvahu, ale zároveň jednat rychle. V této chvíli může rozhodovat každá minuta a nikdo by se neměl bát

pomoci. I když většina lidí není odborníky, jakákoliv pomoc může být více než užitečná. Samozřejmě se nesmí zapomínat i na vlastní bezpečnost. Proto se doporučuje zasahovat v ochranných pomůckách (rukavice, rouška). Pokud existuje podezření, že postižený má poraněnou páteř, je třeba opatrnosti a vyvarování se jakémukoliv zbytečnému pohybu. Je možné, že se na místě bude vyskytovat více zraněných, v tomto případě je důležité stanovit pořadí dle toho, kdo potřebuje dřívější pomoc. Takové rozhodnutí ale bývá (především pro laika) velice těžké.

RESUSCITACE

U postiženého se nejprve zjistí, zda reaguje na oslovení nebo dotyk. Pokud tomu tak není, zkontroluje se, zda postižený dýchá a má srdeční činnost. Dýchání se zjistí tak, že se přiloží k ústům postiženého ucho a snaží se vnímat jeho dech nebo sledovat, jestli se mu zvedá hrud'. Pokud dýchá, uloží se postižený do stabilizované polohy. Jestliže nedýchá, je třeba zkusit uvolnit dýchací cesty. Když ani toto nepomůže, přichází na řadu kontrola dutiny ústní, jestli v ní něco neuvízlo. V případě, že ani po vyčištění úst postižený nereaguje, může se začít se srdeční masáží neboli resuscitací. Nejprve se najde střed mezi bradavkami - hrudníkem postiženého a zde se začne stlačovat hrud'. Hrud' se stlačuje v intervalu 100 -120 stlačení za minutu, do hloubky cca 5 centimetrů. V dnešní době už není zapotřebí dýchání z úst do úst, jelikož se o postiženém neví zdravotní situace a člověk by tak mohl ohrozit i sám sebe. Resuscitace se provádí, dokud nepřijede záchranná služba nebo pokud zachraňující není úplně vyčerpán a další úkon by ho ohrozil.

MASIVNÍ KRVÁCENÍ

Při potřebě zastavit masivní krvácení z tepny je nutné jednat pohotově, protože se uvádí, že lidské tělo je už ohroženo při ztrátě více jak dvou litrů krve. Nejčastější pomocí při zástavě masivního krvácení mohou být prsty zachraňujícího, které použije ke stlačení rány. Zároveň lze použít i tlakový obvaz, případně nějaký kus látky jako škrtidlo. U škrtidla je ale nutné si dát veliký pozor, aby postižený nepřišel o část zachraňované končetiny tím, že mu odumře. Proto je nutné po čase škrtidlo povolit a znova utáhnout. Po zabrání vykrvácení je postižený uložen do protišokové polohy. I samotný šok totiž může být pro postiženého velice nebezpečný.

DUŠENÍ

Tato situace se může stát jak dospělému jedinci, tak samozřejmě i malému dítěti. Jedná se především o to, zda jedinec je, či není při vědomí. Pokud reaguje, je třeba těleso, které mu zůstalo v těle, údery dostat ven. U malého dítěte lze použít „vyklepávání“ - chycení dítěte za nohy a vyklepávání předmětu ven. V případě bezvědomí jedince je nezbytné neprodleně zahájit resuscitaci (viz. výše).

POPÁLENINY

Popáleninové zranění se může přihodit na jakémkoliv místě, ať to je venku při opékání buřtů nebo doma při vaření či pomoci jiným. Přes zraněné místo je dobré nedávat žádnou špinavou látku, nezasypávat nebo nemazat žádným krémem, masťou či olejem. Vhodné je, co nejrychleji ponořit popáleniny do čisté a chladivé vody, která proudí z kohoutku. Takové opatření se dělá do doby, než bolest zmírní, což může být 10 až 20 minut. Ochlazením lze předejít dalším nežádoucím zraněním. Následně lze popáleninu překrýt zcela čistým kusem látky (vyžehlený kapesník). Zda pak vyhledat odbornou pomoc, záleží na velikosti popáleniny. Především u dětí je třeba opatrnosti (dítě se opaří horkou kávou, převrnutým hrncem, atd.) a vyhledání lékařské pomoci se doporučuje.

Všichni lidé by měli pamatovat na to, že nikdy neví, kdy sami budou potřebovat pomoc. Proto je vždy lepší zavolat tísňovou linku, než být lhostejný a následně si neposkytnutí pomoci vyčítat. Operátoři na tísňových linkách jsou od toho, aby lidem pomáhali a v případě nutnosti naváděli, jak se zachovat.

12.3 Evakuace, jak na ni

Evakuace a evakuační zavazadlo je už podrobněji rozebráno v teoretické části bakalářské práce, konkrétně v bodě 7.3. Proto zde nebude tento bod znova rozepisován a je použit pouze obrázek, který ukazuje, jak by mělo správné evakuační zavazadlo vypadat.

poškození nebo ztrátě věcí je následně nezbytné kontaktovat pojišťovnu pro náhradu škody.

Důležité je po celou dobu situace snažit se zůstat v klidu a nenarušovat zbytečně více svoji psychiku.

12.5 Jak se zachovat při požáru

Samotný požár je definovaný v bodě 6.2. Nyní je třeba si rozebrat, jak přesně se má člověk při vypuknutí požáru zachovat. Je dokázáno, že tři ze čtyř obětí neuhoří, ale zemřou na otravu toxickými zplodinami hoření.

Aby se požáru zabránilo, doporučuje se instalovat požární hlásiče, které mohou zachránit životy. Pokud hlásiče chybí, je třeba při vypuknutí požáru postupovat dle následujících bodů. Vždy je třeba při požáru postupovat s rozvahou. Pokud nelze požár uhasit, je důležité co nejrychleji vytočit tísňové číslo 150. Pokud to zdravotní stav dovoluje, je třeba křičet „HOŘÍ“, aby byli informováni a varováni lidé v okolí. Pokud oheň vypuknul za tmy, je lepší nerozsvěcovat, jelikož se neví, zda neuniká plyn. Zároveň se doporučuje držet se při zemi, jelikož kouř stoupá, u země bude nejlepší vzduch. Je dobré si pro jistotu chránit ústa a nos, aby nebyly vdechovány škodliviny. Jako ideální ochrana se doporučuje vodou namočený kapesník, který se uváže kolem obličeje. Pokud se člověk nachází v místnosti, kam se oheň blíží, měl by se snažit ucpat veškeré štěrby, aby se kouř nedostával do místnosti. Pokud to lze, je dobré včas z okna pověsit např. kus prostěradla, ať HZS vědí, že se někdo v místnosti nachází.

12.6 Ochrana, co dům dá

Improvizovaná ochrana je shrnuta v bodě 7.4. Jen je vhodné zdůraznit, že se dá použít leccos. Člověk ve chvíli, kdy se potřebuje chránit, nemá čas vymýšlet speciální věci pro ochranu. Je dobré, aby vzal ty věci, které má při ruce, a ochránil sám sebe. Každý by si měl jednou za čas projít veškeré své věci, co se doma nachází, aby v případě potřeby věděl, kam sáhnout a jaké věci lze použít.

Obrázek 3 - Improvizovaná ochrana [43]

12.7 Dopravní kolaps na silnici / dálnici

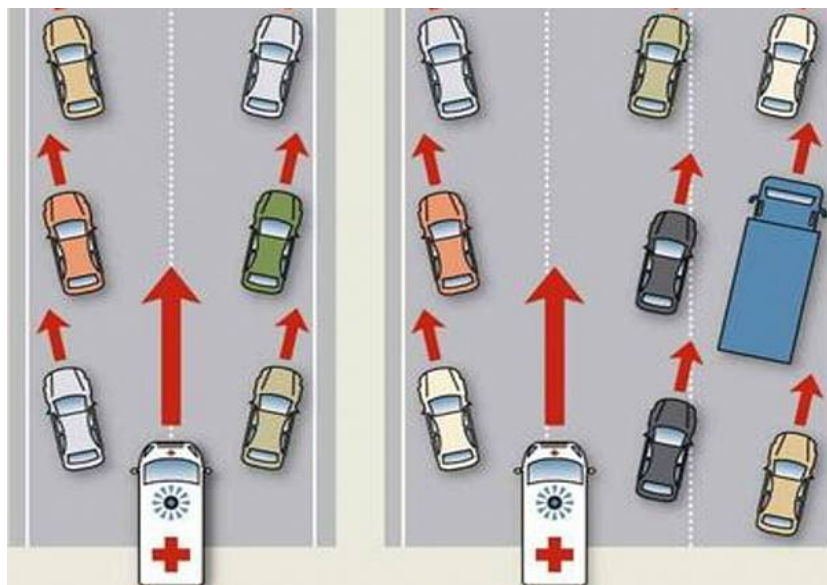
Dopravní kolaps případně nehoda, havárie může na silnici potkat každého. Ale málokdo ví, jak se v této situaci chovat. Projedou zde stovky aut za minutu a každá vteřina může zachránit nebo naopak sebrat lidský život. Jak tedy předejít nebezpečí?

Pokud se člověk stane svědkem dopravní nehody nebo je přímým účastníkem, neměl by předjíždět stojící vozidla před ním. Pokud vidí, co se stalo, zda se např. jedná o dopravní nehodu se zraněním, je třeba volat tísňové číslo. Nejvhodnějším je 112, protože se jedná o nehodu, o které musí vědět i Policie ČR.

Pokud je to možné, je třeba, uvolnit cestu zasahujícím záchranářům a odstavit vozidlo viz obrázek 4. Než člověk vystoupí z automobilu, neměl by zapomínat na svoji bezpečnost, vzít si reflexní vestu a co nejdříve zapnout výstražná světla v automobilu. Když je možnost bezpečně vstoupit na vozovku, měl by se každý schopný snažit opatrně pomoci osobám v havarovaném autě. Nejprve je třeba vypnout motor u havarovaného automobilu a následně zjistit, zda je možnost vytáhnout zraněnou osobu, aniž by jí bylo více ublíženo. Vyžaduje-li zraněná osoba první pomoc, je nezbytné ji poskytnout. Po vytažení osoby by se měli všichni snažit dostat co nejrychleji za svodidla nebo za okraj silnice. Může totiž hrozit např. požár automobilu, únik nebezpečných látek, ale i nabourání či zranění od jiného automobilu. Všechno záleží na dané situaci.

Pokud je prostor, je třeba o dění informovat nejen pomocí výstražných světel na automobilu, ale i označením místa nehody trojúhelníkem.

Pokud člověk sám nemůže z nějakého důvodu kontaktovat příslušné složky IZS, je třeba se pokusit zastavit projíždějící vozidla a požádat o pomoc. Poskytnutí pomoci je ze zákona každého povinnost.

Obrázek 4 - Jak se zachovat, aby projeli složky IZS [44]

12.8 Jak se zachovat při ohrožení z Jaderné elektrárny Dukovany

Jaderná elektrárna Dukovany se nachází skoro na hranici s Jihomoravským krajem, ale její nebezpečí může ohrozit každého, nejen občana Vysočiny. Jak již bylo výše zmíněno, JED má svoji zónu havarijního plánování, informuje nejbližší občany o možnostech ochrany, pravidelně je informuje a školí.

O radiační havárii se lze dozvědět pomocí varovného signálu, ale to se dozvedí pouze nejbližší obyvatelé JED. Ostatní obyvatelé, ze vzdálenějších míst Vysočiny se o nehodě mohou dozvědět pomocí televizního a rozhlasového vysílání, zpráv od složek IZS atd.

Hlavní je nepřibližovat se k místu havárie, jelikož v místě havárie je nejvyšší koncentrace nebezpečných látek. Koncentrace nebezpečných látek s větší vzdáleností od

havárie postupně klesá. Závisí ale na mnoha podmínkách, jako je např. množství uniklé látky a meteorologické podmínky.

Při nahlášení havárie je důležité jednat v klidu a vyhledat vhodný úkryt, jako je např. sklep budovy na závětrné straně. Následně je třeba utěsnit veškeré štěrby, kterými by se nebezpečné látky mohly dostat do místnosti. Úkolem příručky je chránit a připravit obyvatelstvo na MU a KS. Lidé v zóně havarijního plánování mají k dispozici jódové tablety, aby ochránili štítnou žlázu. Tablety jodidu draselného se použijí až na vyzvu příslušných orgánů. Pokud to lze, je třeba poslouchat televizní nebo rádiové vysílání, aby člověk znal čerstvé informace a věděl přesně, co se děje. Telefonní a jiné sítě je nutné neblokovat. V úkrytu lidé setrvávají do doby, než dostanou další pokyny od složek IZS.

12.9 Teroristický útok

Dnešní svět je velice nevyzpytatelný. Poslední události ukazují, že teroristické útoky hrozí čím dál častěji a hrozivěji. Téma, jak se bezpečně chránit nebo aspoň zmenšit následující riziko, je velice diskutabilní. Útok může kohokoliv zastihnout v jakoukoli denní či noční hodinu, v objektu, kde to nejméně čekáme. Teroristických útoků je nepřehledné množství, mohou ohrozit osoby nebo symbolické cíle. Může se jednat o sériové útoky, či útoky jednorázové. Cílem je vždy ohrozit co nejvíce nečekaných lidí a zlomit jejich psychiku. Pár sepsaných rad by mohlo pomoci v nejhorší situaci. Nejde přesně určit, kde se teroristický útok uskuteční, nejde ani určit v jakém čase, kolik bude útočníků. [45]

Britský národní protiteroristický bezpečnostní úřad (National Counter - Terrorism Security Office) na svých stránkách po útocích v Paříži vydal několik rad pro svoje občany, jak se chránit před teroristickými útoky. Tyto rady lze dohledat pod názvem: „Zajištění bezpečnosti: Teroristické útoky střelnými nebo útočnými zbraněmi“. Také Česká republika nestojí v zajištění preventivní bezpečnosti pozadu. Policie ČR dbá na informovanost obyvatelstva a snaží se jim v těchto situacích poradit.

Pokud se člověk ocitne v situaci, kdy mu hrozí, či už probíhá teroristický útok, měl by se chovat následovně:

1) UTEČTE

- Pokud to situace dovoluje – utečte!
- Najděte nejbezpečnější cestu k útěku!
- Když není cesta k útěku, najděte úkryt!
- Nezdržujte se braním si svých věcí.
- Donuťte ostatní, ať jdou s vámi.

2) UKRYJTE SE

- Hledejte úkryt před střelbou.
- Vidíte útočníka? On může vidět vás!
- Najděte vyztužené zdi, kulky ledasčím projdou!
- Buďte zticha, ztlumte vyzvánění v mobilním telefonu.
- Zamkněte, zabarikádujte se!
- Nemějte v blízkosti dveře!

3) TELEFONUJTE

- Neprodleně volejte 158!
- Sdělte jim, kde a co se stalo.
- Kdy jste viděli útočníka, jak vypadal.
- Popište událost, zranění, budovu, rukojmí.
- Dbejte pokynů příslušníků IZS! [46]

12.10 Nález neznámé látky nebo munice

Při cestování, v halách autobusových a vlakových nádraží, koncertech, na veřejných místech se vyskytuje velké množství cizích osob. V současné době by měl být z důvodu osobní ochrany každý kolem podezřelý. Je ale samozřejmě, že nelze nedůvěřovat všem, kdo se objeví s cestovní taškou, igelitkou či jiným zavazadlem. Snažit se reagovat by měl člověk až tehdy, má-li důvodné podezření, že v zavazadle by se opravdu mohla vyskytovat nebezpečná látka, munice, zkrátka cokoliv, co by mohlo ohrozit okolí. Při nález neznámé látky nebo munice je třeba zachovat klid a jednat rozvážně! S podezřelým předmětem se zásadně nemanipuluje a ani nepřibližuje k němu. Okolní osoby by měly být varovány a neprodleně by měl každý volat tísňové číslo 158 nebo 150. Dále se již vše řídí dle pokynů operátorů, jelikož se jedná o proškolené pracovníky, kteří vědí, jak se v dané situaci chovat.

12.11 Rady pro řidiče pro bezpečnou jízdu Vysočinou

V dnešní době cestuje automobilem skoro každý člověk. Dalo by se říci, že v autě mnoho lidí tráví i většinu dne. Následující body jsou určitým doporučením, jak je možno se bezpečně dostat do stanoveného cíle. Člověk by měl mít:

- dostatek pohonných hmot v nádrži, teplý kabát, apod.,
- větší obnos peněz na zakoupení potravin, pohonných hmot a dalšího,
- funkční baterku s nabitými bateriemi,
- v zimě lopatu, hráblo na sníh, sněhové řetězy, rukavice, startovací kabely, sáček písku nebo popelu, tažné lano,
- zjištěnou situaci na komunikaci a během jízdy puštěné autorádio s aktuálními informacemi,
- léky, které bere,
- plně nabitý telefon.

Za nepříznivého počasí by měl každý zvážit, zda je vhodné s sebou brát děti. Všichni řidiči by pak měli dbát zákonů, jezdit přiměřenou rychlostí, používat zimní pneumatiky.

12.12 Rady u vody

V letních dnech většina lidí vyráží k vodě - na koupaliště, přehrady, k rybníku nebo tráví čas doma u bazénu. Jak však zamezit ohrožením, která mohou každého u vody ohrozit, je už těžší. Rozhodně bychom nikdy neměli chodit plavat sami, do neznámé vody a podceňovat možná nebezpečí ve vodě. Před prvním vstupem do vody je nutné zvýšit pozornost a hlavně neskákat. Na určitých vodních plochách je vyznačena trať pro plavání a koupání, je proto vhodné zdržovat se jen v tomto určitém prostoru. Je tak záruka, že se k dotyčnému dostane pomoc lépe a rychleji. Pokud chce člověk plavat delší trať, je dobré si zajistit doprovod lodičky či jiného zdatného plavce.

Pokud dotyčný bere na lodičku děti, neměl by zapomenout je řádně obléci, ideálně do záchranné vesty, která je správně připevněna.

Je známo, že pobyt u vody může člověku přivodit hlad. Malé občerstvení se proto neztratí, ale důležité je myslet hlavně na dostatečný přísun tekutin v podobě vody. Vyvarovat by se mělo především alkoholickým nápojům (pivu). Ty nás osvěží jen chvilkově. Zároveň lidé ani nemusí vnímat, jak na ně alkohol působí. Kombinace alkoholu a sluníčka může přinést velká nebezpečí. Ač se člověk cítí v pořádku, ve vodě může nastat úplně jiná situace. Také jídlo může mít určité následky v podobě únavy a plnosti. Proto je lepší si po jídle nechat delší odpočinkovou pauzu.

Lidé by neměli zapomínat, že slunce jejich organismu působí, i když jsou např. schováni pod slunečníkem. Organismus je totiž i tak rozpálený. Před vstupem do vody je tak třeba se vždy postupně osvěžit a tělo má čas si na změnu zvyknout.

13 VYLEPŠENÁ OPATŘENÍ PRO PŘIPRAVENOST OBYVATELSTVA

Pokud připravenost obyvatelstva má být na dobré úrovni, je nejvyšší čas na tom začít pracovat a zapojit příslušné orgány, ale především samotné obyvatelstvo. Příslušné orgány mohou svojí snahu publikovat v jakémkoliv množství, ale pokud tomu sám občan nebude naslouchat a nebude schopen se dobrovolně vzdělávat, nemá toto žádné řešení. Po konzultacích s Ing. Murárikem a Kpt. Ing. Bártou jsme vymysleli několik opatření.

Jako první bod ke zlepšení současného stavu připravenosti obyvatelstvo, by mělo být **zavedení samostatného vyučujícího předmětu** pro žáky, jak základních škol, tak i těch středních. Toto opatření by se neuskutečnilo pouze v Kraji Vysočina, ale v celé České republice. Někdo by mohl oponovat, že žáci dostávají informace v hodinách občanské nauky, přírodopisu a dalších. Ale podle mého názoru mi přijde jako nedostatek informací k této problematice.

Další návrh na zlepšení je **obnova příruček, letáků a informačních materiálů**. Dnešním lidem chodí do poštovních schránek neskutečné množství letáků a je pochopitelné, že si ani nemusí všimnout poučných letáků, které je mohou informovat, jak se chovat v nebezpečné situaci. Proto bych tyto informační materiály spíše směřovala do míst, kde se denně shromažďuje větší množství osob. Těmito místy jsou myšleny čekárny lékařů, autobusová nebo vlaková nádraží, knihovny a další veřejně dostupná místa.

Jako návrh stojí za zmínění **častější uspořádání veřejných akcí na téma ochrana, připravenost obyvatelstva na MU a KS**. Tyto události se uskutečňují většinou pod vedením HZS ČR, ale týká se to 1-2 akcí do roka. Toto množství bych zvýšila, i když organizace a samotná příprava je velice náročná. Pokud by se celá akce rozdělila na několik odvětví například z pohledu hasičů, záchranářů nebo policistů. Mohlo by jít o akci, kde si každý občan vybere z několika možností, které ho osobně zajímají. Akce by se mohly konat na veřejných místech, veřejné knihovny, kavárny atd.

Kdyby v dnešní době nebylo vše o penězích, dalo by se uvažovat i o zavedení televizních spotů do vysílání. Jednalo by se o krátká, minutová vysílání, která by radila občanům jak se zachovat při vzniku MU nebo KS. Ale jelikož by toto bylo velice náročné, zůstala bych **u rádiového vysílání**. Ve většině rádiích, aspoň na Vysočině mají několikaminutové „ticho“, které potřebují zaplnit. Proč toho nevyužít?

Moderátoři by v několika minutách popsali jak postupovat při MU nebo KS, jak je uvedeno v příručkách. Kdyby se „poučení“ opakovala několikrát za den, určitě by to svůj cíl splnilo.

Za zmínění též stojí i **tvorba tzv. bezpečnostních projektů,** které by se týkaly rodin. Jedná se o vypracování plánů a cílů pro každého člena rodiny. Každý člen by měl vědět svůj úkol při vzniku MU, tím je myšleno, že jeden člen rodiny se postará o evakuační zavazadlo, druhý by měl na starosti správné opuštění bydlení, třetí by se případně postaral o dítě atd. Důležité by bylo, aby si rodina včas sepsala informace typu – telefonní čísla na sebe a příbuzné, zdravotní stavy, sestavení mapky s nouzovými úniky, uzávěry vody, elektrického proudu nebo plynu. Velice nezbytné je určení místo setkání při vzniku MU. Pokud by rodiny měli malé povědomí o této možnosti, rozhodně by si to měly vypracovat.

Poslední a nejdůležitější zlepšení bych viděla, ale převážně v samotném obyvatelstvu. Aby sami **lidé měli chuť se něco dozvědět a zjišťovat si nová opatření pro připravenost.** Doba je uspěchaná, ale opravdu by si člověk neudělal čas na to ochránit sám sebe před hrozícím nebezpečím? Měl by si ho udělat, je lepší začít co nejdříve, aby jednoho dne nikdo nemusel litovat.

Pro další zkvalitnění řešení připravenosti obyvatelstva lze využít i zahraniční literaturu. Zahraniční odborná literatura je na téma ochrany obyvatelstva velice bohatá a kvalitní. Kdyby orgány krizového řízení použili materiál a informace i ze zahraničních zdrojů, nebylo by to špatně. Jako příklad se může použít příručka z USA. [47] K porovnání zahraniční literatury je vhodné použít zdroj z Kanady. [48]

ZÁVĚR

Celá bakalářská práce se zabývala připraveností obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace, které by se mohly uskutečnit na Vysočině.

První kapitola byla věnována základním pojmům, které neodmyslitelně patří k tématu, jako je mimořádné události, krizové situaci, které jsou rozebrány. Důležité jsou i pojmy integrovaný záchranný systém a ochrana obyvatelstva. Ve druhé kapitole byla zmíněna základní legislativa, která má právní ukotvení. Další část patřila složkám integrovaného záchranného systému a byly dále doplněny informace, které jsou v Kraji Vysočina. Důležité jsou i orgány krizového řízení na krajské úrovni, které patří do této sekce. Byl zde rozebrán Krajský úřad kraje Vysočina, hejtman kraje Vysočina, Bezpečnostní rada kraje Vysočina, Krizový štáb kraje Vysočina, Bezpečnostní komise rady kraje Vysočina. Minulé a současné hrozby byly zmíněny, aby se vědělo, co obyvatele kraje postihlo a co je teprve postihnout může. Na to navazuje základní opatření, které by se mělo týkat vše. Byla popsána evakuace, nouzové ubytování, varování, vyrozumění a mnoho dalšího, co by obyvatelé mělo zajímat. Poslední kapitolou v teoretické části byla samotná připravenost.

Nedílnou součástí bakalářské práce byla praktická část, která se zabývala příručky pro přípravu obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace. Byly vybrány okolní kraje Vysočiny a následně rozebrány jejich příručky, případně brožury. Jelikož Kraj Vysočina má zastaralou příručky jak se chovat v nebezpečných situacích, byla současná příručka zlepšena. Zlepšení se týkala doplnění aktuálních problémů kraje a jak se následně chovat. Dále byly doplněny zastaralé informace o novější.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor ; Požární ochrana : zákony, nařízení vlády, vyhlášky : redakční uzávěrka..* Ostrava: Sagit, 2015. ÚZ. ISBN 978-80-7488-135-0.
- [2] *Krizové stavy. Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha, © 2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx>
- [3] *Bezpečnostní strategie české republiky.* Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2011. ISBN 978-80-7441-005-5.
- [4] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše a Libor FOLWARCZNY. *Ochrana obyvatelstva. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 9788073851347.*
- [5] ČESKO. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů ČR, ročník 1998, částka 39.* Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>.
- [6] ČESKO. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů ČR, ročník 1999, částka 76.* Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>.
- [7] KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém. 3., aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2008. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 9788086795591.*
- [8] *Vysočina bezpečný region.* Jihlava, 2009, (1).
- [9] Platná legislativa: Zdravotnická záchranná služba. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/zdravotnicka-zachranna-sluzba_6106_1786_11.html
- [10] SMOLÍKOVÁ, Vlasta. *Orgány kraje Vysočina se zaměřením na výbory a komise.* Brno, 2011. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity.
- [11] Jednací řád Bezpečnostní rady kraje Vysočina schválen usnesením č. 17/04/2009/BRK.
- [12] Jednací řád Krizového štábu kraje Vysočina schválen usnesením č. 30/04/2014/BRK

- [13] Jednací řád Bezpečnostní komise rady kraje Vysočina schválen usnesením č. 078/14/01/BRK
- [14] Statistiky: Statistické ročenky Hasičského záchranného sboru ČR. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha, ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx>
- [15] OLŠANOVÁ, Iva. *Příloha k závěrečné zprávě o povodni v povodí toku Hodonínka v okrese Blansko ve dnech 15. – 16.7.2002 týkající se okresu Žďár nad Sázavou*. Jihlava, 2002.
- [16] Povodeň 2002. *Štěpánov nad Svratkou* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: http://www.stepanovnadsvratkou.cz/h_povoden2002.htm
- [17] ŠVANCARA, Jiří a Vlastimil KREJČÍ. Oprava vodního díla Mostiště. *Stavebnictví* [online]. ©2008(5) [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://www.casopisstavebnictvi.cz/oprava-vodniho-dila-mostiste_N1015
- [18] MURÁRIK, Jan. *Projednáni havarijního stavu na vodním díle Mostiště: pro mimořádné jednání bezpečnostní rady kraje č. 03/2005 dne 20. 6. 2005*. Jihlava, 2005.
- [19] Hromadná dopravní nehoda na D1- 20.3.2008. *Kraj Vysočina* [online]. Jihlava, 2008 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/hromadna-dopravni-nehoda-na-d1-20-3-2008/d-4003437>
- [20] ČESKO. Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). In *Sbírka zákonů ČR, ročník 2015, částka 93*. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-224>
- [21] Nový zákon o prevenci závažných havárií a jeho prováděcí vyhlášky. *BOZP info* [online]. Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tema-bozpinfo/zakon_prevence_ZH151005.html
- [22] Vnější havarijní plány: Vnější havarijní plány v okolí objektů s nebezpečnými látkami. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/vnejsi-havarijni-plany-vnejsi-havarijni-plany.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

- [23] ŘÍHA, Milan. *Živelní pohromy*. Vyd. 1. Praha: Armex, 2006. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-32-2.
- [24] SIVS - kód II. Vítr: Všeobecná charakteristika. *Český hydrometeorologický ústav* [online]. 2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/om/sivs/vitr.html>
- [25] Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Pomůcky pro základní a střední školy. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>
- [26] ČESKO. Vyhláška č. 380/2002 Sb., Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2002, částka 133. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-380>
- [27] Co má obsahovat evakuační zavazadlo?: Co je evakuace a evakuační zavazadlo. *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. ©2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/co-ma-obsahovat-evakuacni-zavazadlo>
- [28] *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta*. Vydání první. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 9788086466620.
- [29] Usnesení vlády České republiky ze dne 23. 10. 2013 č. 805 ke Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030
- [30] MIKA, Otakar J. *Informovanost obyvatelstva a jeho připravenost na zvládnutí mimořádných událostí* [CD-ROM]. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008. ISBN 978-80-7394-111-6.
- [31] Jak správně postupovat při opuštění domácnosti/objektu při evakuaci?: Jak správně postupovat při krátkodobém opuštění domácnosti / objektu? *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. ©2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/jak-postupovat-pri-evakuaci>
- [32] Statistická ročenka Kraje Vysočina - 2015. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-kraje-vysocina-2015-ab2rx8qx3u>

- [33] Roční zprávy o stavu požární ochrany v Kraji Vysočina: Roční zpráva o stavu požární ochrany 2014. *Hasičský záchranný sbor Kraje Vysočina* [online]. © [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/rocni-zpravy-o-stavu-pozarni-ochrany-v-kraji-vysocina.aspx>
- [34] Vnější havarijní plány: Vnější havarijní plán Jaderné elektrárny Dukovany. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/vnejsi-havarijni-plany-vnejsi-havarijni-plany.aspx>
- [35] Jak se zachovat když zazní siréna: Jak se chovat, když zazní siréna. *Hasičský záchranný sbor České republiky Pardubický kraj* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jak-se-chovat-kdyz-zazni-sirena.aspx>
- [36] Rady a doporučení: Rady obyvatelstvu. *Hasičský záchranný sbor České republiky Středočeský kraj* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/rady-obyvatelstvu.aspx>
- [37] Rady a doporučení: Informace pro veřejnost v zóně havarijního plánování. *Středočeský kraj* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/20994/124>
- [38] Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje. *Zásady správného chování při mimořádné události*.
- [39] Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje, Krajské ředitelství Policie Jihomoravského kraje a Diecézní charita Brno. *Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí*. Brno, 2016.
- [40] Kraj Vysočina. *Vysočina bezpečný region*. Jihlava, 2009.
- [41] Kraj Vysočina. *Kapesní průvodce pro mimořádné události a krizové situace*. Jihlava, 2012.
- [42] Evakuační zavazadlo. *Záchranný kruh* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/mimoradne-udalosti/obecne-informace/evakuacni-zavazadlo.html>
- [43] Improvizovaná ochrana - celé tělo. *Záchranný kruh* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.zachranny-kruh.cz/improvizovana-ochrana-cele-telo.html>

- [44] ŠARMANOVÁ, Šárka. Kam jet? Když se blíží sanitka, řidiči zmatkují a hodí před záchranáře myšku. *Zlínský deník* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://zlinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/kam-jet-kdyz-se-blizi-sanitka-ridici-zmatkuji-a-hodi-pred-zachranare-mysku-20120.html>
- [45] KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Ochrana obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: Armex, 2006. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 8086795330.
- [46] Recognising the terrorist threat. *National Counter Terrorism Security Office* [online]. ©2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/recognising-the-terrorist-threat/recognising-the-terrorist-threat>
- [47] MCCANN, Janice. a Betsy. SHAND. *Surviving natural disasters and man-made disasters*. Portland, OR: Resolution Press, ©2011. ISBN 9780983888611.
- [48] *Your emergency preparedness guide: 72 hours Is your family prepared?*. Canada: Public Safety Canada, ©2012. ISBN 978-0-662-47656-6.
- [49] *Mapy Google: Kraj Vysočina* [online]. [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Kraj+Vyso%C4%8Dina/@49.3988716,15.0931637,9z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x470d10f0dc19fd55:0x100af0f6614a8b0>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BKRRK-Vy	Bezpečnostní komise rady Kraje Vysočina
BRK-Vy	Bezpečnostní rada Kraje Vysočina
ČR	Česká republika
IZS	Integrovaný záchranný systém
JED	Jaderná elektrárna Dukovany
JPO	Jednotka požární ochrany
JSVV	Jednotný systém varování a vyrozumění
km	kilometry
KS	Krizová situace
KŠK	Krizový štáb kraje
MU	Mimořádná událost
MV-GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného systému České republiky
MW	Megawatt
ORP	Obec s rozšířenou působností
VDM	Vodní dílo Mostišť

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Geografická mapa Kraje Vysočina.....	41
Obrázek 2 - Evakuační zavazadlo	52
Obrázek 3 - Improvizovaná ochrana	54
Obrázek 4 - Jak se zachovat, aby projeli složky IZS.....	55
Obrázek 5 - Znázorněná poloha firem s nebezpečnými látkami	72
Obrázek 6 - Všeobecná výstraha	73
Obrázek 7 - Informace pro veřejnost.....	74
Obrázek 8 - Areál chemických výroby Kralupy nad Vltavou.....	74
Obrázek 9 - Úvodní stránka příručky	75
Obrázek 10 - Obsah příručky	76

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Přehled výjezdů jednotek požární ochrany v rozmezí 2000 – 2015 v Kraji Vysočina	21
Tabulka 2 - Celkový přehled výjezdů jednotek požární ochrany v Kraji Vysočina	22
Tabulka 3 - Nebezpečné firmy na území Kraje Vysočina.....	26
Tabulka 4 - Členění Kraje Vysočina	42
Tabulka 5 - Zasahující JPO na dálnici D1	42
Tabulka 6 - Tísňová telefonní čísla	49

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: MAPA FIREM S NEBEZPEČNÝMI LÁTKAMI NA VYSOČINĚ

PŘÍLOHA P II: VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA

PŘÍLOHA P III: ÚVODNÍ STRÁNKA S INFORMACE PRO VEŘEJNOST (STŘEDOČESKÝ KRAJ) A UKÁZKA BROŽURY FIRMY V ZÓNĚ HAVARIJNÍHO PLÁNOVÁNÍ

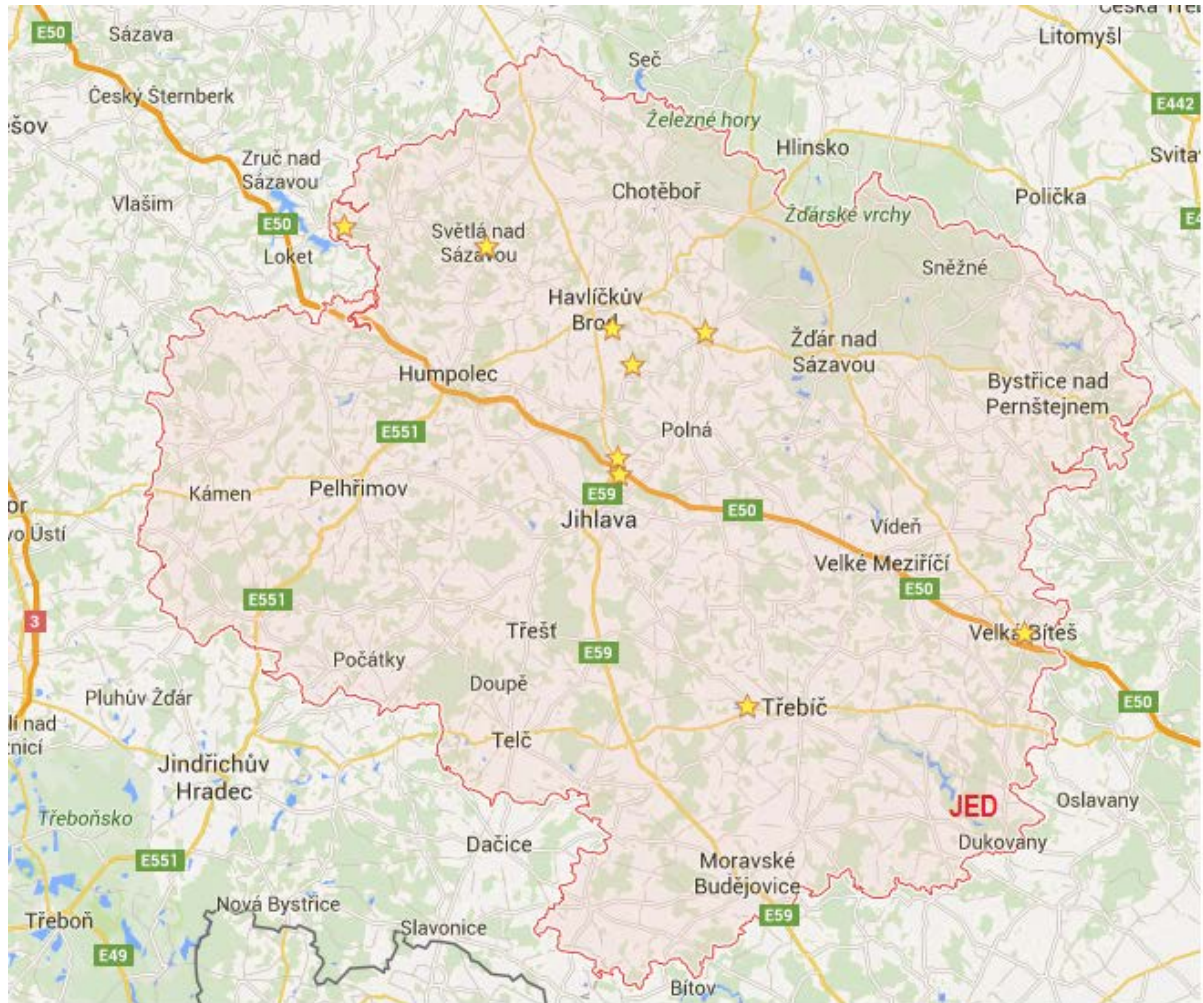
PŘÍLOHA P IV: SKLÁDACÍ PŘÍRUČKA JIHOČESKÉHO KRAJE

PŘÍLOHA P V: VAŠE CESTA K BEZPEČÍ ANEB CHYTRÉ BLONDÝNKY RADÍ...

PŘÍLOHA P VI: NÁVRH NA ZPRACOVÁNÍ PŘÍRUČKY PRO KRAJ VYSOČINA

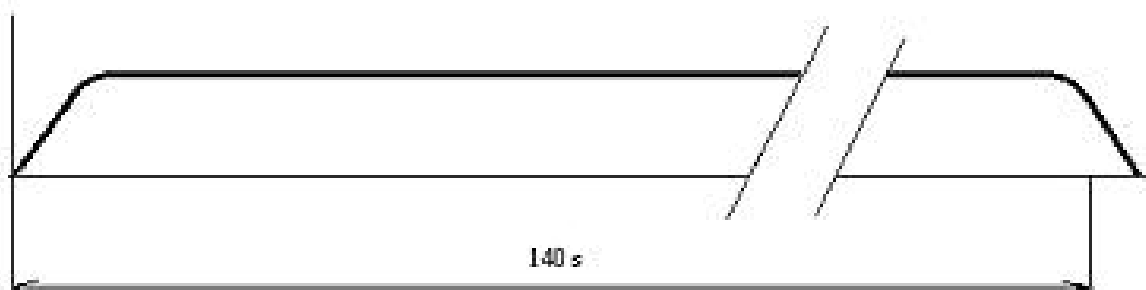
PŘÍLOHA P VII: ROZHOVORY S ODBORNÍKY VE SLOŽKÁCH IZS

PŘÍLOHA P I: MAPA FIREM S NEBEZPEČNÝMI LÁTKAMI NA VYSOČINĚ

Obrázek 5 - Znárodněná poloha firem s nebezpečnými látkami [49]

PŘÍLOHA P II: VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA

Obrázek 6 - Všeobecná výstraha

PŘÍLOHA P III: ÚVODNÍ STRÁNKA S INFORMACE PRO VEŘEJNOST (STŘEDOČESKÝ KRAJ) A UKÁZKA BROŽURY FIRMY V ZÓNĚ HAVARIJNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Obrázek 7 - Informace pro veřejnost

OBSAH

1. Identifikace Krajského úřadu Středočeského kraje, včetně subjektů podávajících informace	obálka
2. Identifikace objektu nebo zařízení	1
3. Informace označující zdroje rizik závažné havárie a potenciální následky	3
Mapa zóny havarijního plánování	4
4. Popis činnosti provozovatelů rizikových činností a výpis hlavních nebezpečných látek	6
5. Způsob varování obyvatelstva při vzniku závažné havárie a poskytování informací	7
6. Žádoucí chování občanů v případě vzniku závažné havárie	8
7. Informace o zařazení objektu a o kontrolní činnosti	10
8. Popis opatření provozovatele k minimalizaci následků závažné havárie	10
9. Vnější havarijní plán	11
10. Přehled hlavních platných právních dokumentů v oblasti prevence závažných havárií	12

Obrázek 8 - Areál chemických výroby Kralupy nad Vltavou

PŘÍLOHA P IV: SKLÁDACÍ PŘÍRUČKA JIHOČESKÉHO KRAJE

**ZÁSADY SPRÁVNÉHO CHOVÁNÍ
PŘI MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI**

**ZPRACOVAL HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR
JIHOČESKÉHO KRAJE**
150, 112 www.hzscb.cz

CHOVÁNÍ PŘI VZNIKU MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

1. Jsi-li svědkem nebo účastníkem, ohlas každou mimořádnou událost
2. Mimořádnou událost oznam na jednu z linek tísňového volání
3. Jasně a stručně popiš vzniklou událost
4. Bez ohrožení vlastního života nebo úrazu proveď bezprostřední situaci
5. první pomoc postiženým, případně je přesuň na bezpečné místo
6. Vhodné je zjistit další charakteristické detaily události
7. Můžeš-li, zajisti místo události proti jejímu šíření a řetězení
8. Je-li více svědků události, potom si rozdělte úlohy v péči o postižené, zabezpečení okolí a navigaci příjezdu záchranářů
9. Po příjezdu záchranářů jim upřesni situaci o tom, co vše jsi provedl
10. Vyčkej k případnému podání svědectví k mimořádné události

Obrázek 9 - Úvodní stránka příručky

PŘÍLOHA P V: VAŠE CESTA K BEZPEČÍ ANEB CHYTRÉ BLONDÝNKY RADÍ...

OBSAH

OCHRANA OBYVATELSTVA

Jak správně nahlásit mimořádnou událost	4
Jak se zachovat při úniku nebezpečné látky	6
Jak se připravit na povodně	9
Jak se ochránit před nebezpečnými klimatickými jevy	13
Co udělat, když zazní sirény	17
Jak se ochránit v zamófeném prostředí	19
Improvizované ukrytí – kde a jak se ukryt v případě nebezpečí	21
Co má obsahovat evakuační zavazadlo	23
Jak správně postupovat při opuštění domácnosti/objektu při evakuaci	25
Jak přežit v přírodě	27

POŽÁRNÍ PREVENCE

Jak předcházet požárům a co dělat při jejich vzniku	33
Požár v domácnosti – otevřený oheň	36
Jak předejít požáru v přírodě	39
Požár v domácnosti – děti a jejich bezpečnost	42
Jak předcházet požáru při kouření	43
Jak předcházet požárům od elektrických spotřebičů	44
Požár v domácnosti – vytápění	46
Jaký hasicí přístroj na co použít	50
Proč mít doma hlásiče požáru	53
Co byste měli vědět o únikových východech	55
Jaké máte povinnosti vůči hasičům	56

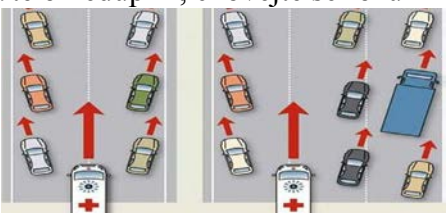
BEZPEČNOST OBČANA

Jak vybavit a bezpečně používat automobil	60
Co udělat pro své bezpečí při cestách v zahraničí	63
Jak se správně zachovat při dopravní nehodě	67
Jak se zachovat, stanete-li se svědky trestného činu	69
Co dělat v případě přepadení	71
Co dělat v případě domácího násilí	73
Jak řešit problém šikany a sexuálního obtěžování	76
Co dělat v případě kapesní krádeže	79
Jak předcházet kriminalitě páchané na seniorech	81
Jaké hrozí nebezpečí v oblasti informačních technologií	83
Jak se zachovat v případě nálezu podezřelého zavazadla nebo jiného předmětu	85
Jak zabezpečit vaši domácnosti při odjezdu na dovolenou	87

Obrázek 10 - Obsah příručky

PŘÍLOHA P VI: NÁVRH NA ZPRACOVÁNÍ PŘÍRUČKY PRO KRAJ VYSOČINA

<p>TÍSŇOVÁ ČÍSLA Pokud jsi u mimořádné události, potřebuješ pomoci – <i>zdarma VOLEJ!</i></p> <p>155 – Záchraná služba 158 – Policie ČR 150 – Hasiči 156 – Městská policie 112 – Jednotné mezinárodní číslo</p> <p><u>Na tísňové lince jsou proškolení odborníci!</u> <u>Poslouchejte vždy jejich pokyny!</u> <u>Dbáme na své bezpečí, používejte ochranné pomůcky!</u></p>	<p style="text-align: center;">Kapesní příručka pro mimořádné události a krizové situace</p>
<p>PRVNÍ POMOC – volat 155 / 112 <u>Resuscitace</u> – zjistíme stav vědomí -> oslovíme, uvolníme dýchací cesty->záklon hlavy, zjistíme dýcháním (pohled, poslech). <u>DÝCHÁ</u> -uložíme do polohy na boku, s podloženou a zakloněnou hlavou <u>NEDÝCHÁ</u>-uprostřed hrudníku stlačujeme ruce, 100x za min., dýchat nemusíme. <u>Masivní krvácení</u> – stlačte ránu prsty, tlakovým obvazem, zaškrcení (dostatečně široké) <u>Dušení</u> – postižený je při vědomí=úder mezi lopatky.Postižený v bezvědomí=zahájit resuscitaci <u>Popáleniny</u> – vložit pod tekoucí, čistou, chladící vodu (10-20min). Překrýt čistou látkou.</p>	<p>POVODĚŇ <u>Před</u> – zjistíme, zda hrozí zatopení našeho území, najdeme vyšší místo, máme připraveno evakuační zavazadlo <u>Při</u> – poslouchejte rádio, TV, dbejte pokynům, při opuštění bytu vypneme energie, plyn, vodu! Informujeme sousedy, nestěžujeme práci záchraným složkám. <u>Po</u> – zkontrolujeme obydlí odborníkem (rozvody, el.proud,statika,voda), podle pokynů hygieniků zlikvidujeme potraviny a uhynulou zvěř. Informujte se o možnostech human. pomoci (vysoušeče,dezinfekční prostředky,..), informujte pojišťovnu !</p>
<p>POŽÁR – volat 150</p> <p>-pokud můžeme, uhasíme sami. Nejde uhasit, voláme pomoc a křičíme“HOŘÍ“. -snažíme se opustit zasažený prostor-> pokud nejde, jednáme rychle a rozvážně! -dýchací cesty si kryjeme namočenou látkou. Berte jen nejnútnejší věci (doklady, léky). -nemůžeme se z prostoru dostat, utěsníme štěrbinu, aby dovnitř nešel kouř. -vyvěsíme z okna bílé prostěradlo.</p>	<p>EVAKUACE</p> <p>-jednáme na pokyn záchranářů</p> <p><u>Evakuační zavazadlo:</u> Jídlo a pití (na 2-3 dny) Dokumenty a cennosti Léky a hygienické potřeby Základní oblečení + věci na přespání Základní vybavení (nůž,baterka,rádio,..) Pro děti hračky, knížky</p>

<p>RADIAČNÍ HAVÁRIE</p> <ul style="list-style-type: none"> -nepřibližovat se k místu (čím blíže=více škodlivin) -vyhledat vodný úkryt (silné betonové stěny) - evakuovat se, chránit se improvizovanými ochrannými prostředky -sledovat/poslouchat informační zdroje (TV, rádio) -zachovat klid! - čekat na pokyny záchranářů 	<p>IMPROVIZOVANÉ PROSTŘEDKY</p> <p><u>Dýchací cesty</u>: překrýt ->použít navlhčené kapesníky, roušky, ubrousky, toaletní papír</p> <p><u>Oči</u>: uzavřené brýle (lyžařské, plavací)</p> <p><u>Hlava</u>: šátek, čepice, kukla – zakrýt uši, čelo, krk</p> <p><u>Ruce</u>: rukavice, igelitové sáčky</p> <p><u>Tělo</u>: více vrstev=lepší, přechody u zápěstí a kotníků ovázat, aby se škodliviny nedostali na tělo</p> <p><u>Nohy</u>: kozačky, holínky, vysoké boty</p> <p>Vezměte si na sebe více vrstev, použijte veškeré věci, co doma máte!!!</p>
<p>NEHODA NA SILNICI / DÁLNICI – volat 112</p> <ul style="list-style-type: none"> -neměňte směr jízdy, nepředjíždět! -volat tísňová čísla v případě potřeby -uvolnit cestu záchranným složkám -při vlastní nehodě okamžitě opustit vozidlo, jděte za svodidla, do bezpečné vzdálenosti -ostatním zraněným pomozte, je-li to možné! -bud'te ohleduplní, chovejte se rozumně! 	<p>TERORISTICKÝ ÚTOK – volat 158</p> <ul style="list-style-type: none"> -utečte, najděte vhodný úkryt (silné zdi), buďte potichu, zabarikádujte se, vezměte s sebou ostatní, zachovejte klid! <p>NÁLEZ MUNICE – volat 158</p> <ul style="list-style-type: none"> -musí být důvodné podezření, že se v blízkosti objevilo nebezpečné zavazadlo -nemanipulovat a nepřibližovat se k tomu! -varovat okolí, vylidnit prostor -řídit se pokynů zasahujících složek!
<p>RADY PRO ŘIDIČE</p> <p>Před jízdou mít následující body:</p> <ul style="list-style-type: none"> -dostatek pohonných hmot v nádrži, teplý kabát, apod., -větší obnos peněz na zakoupení potravin, pohonných hmot a dalšího (zácpa na silnici) -funkční baterku s nabitými bateriemi, -v zimě lopatu, hráblo na sníh, sněhové řetězy, rukavice, startovací kabely, sáček písku nebo popelu, -sledovat situaci na komunikaci a během jízdy mít puštěné autorádio s informacemi, - mít u sebe léky -plně nabitý telefon. 	<p>RADY K VODĚ</p> <ul style="list-style-type: none"> -nepodceňovat nebezpečí, nechodit plavat sám -vyhnout se neznámé vodě, neskákat do vody -plavat jen ve vyznačených místech -před vstupem do vody se postupně osmělovat -neplavat daleko, pouze v doprovodu někoho -neosvěžovat se alkoholem, udržovat dostatek tekutin v podobě vody, nealkoholických nápojů -neplavat hned po jídle

PŘÍLOHA P VII: ROZHOVORY S ODBORNÍKY VE SLOŽKÁCH IZS

Po možnosti spolupráce s Ing. Murárikem a Ing. Bártou, jsem se rozhodla využít jejich názory na řízený elektronický rozhovor, v podobě dotazníku. Kontaktovala jsem i zástupce Záchrané zdravotnické služby Kraje Vysočina, přislíbili mi vyplnění dotazníku, ale bohužel jsem dotazník nedostala v termínu před tištěním bakalářské práce. Zástupci Krajského ředitelství policie Kraje Vysočina bohužel na mé písemné ani osobní prosby o vyplnění dotazníku nereagovali.

Ing. Murárik je vedoucí oddělení krizového řízení a bezpečnosti Krajského úřadu Kraje Vysočina.

DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jmenuji se Gabriela Hájková, studuji na Fakultě logistiky a krizového řízení a touto dobou píši bakalářskou práci na téma: „Hlavní formy a metody připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace na území Kraje Vysočina“.

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tří otázek, které se týkají k tomuto tématu. Otázky jsou určeny krizovým manažerům pro složky IZS. Chtěla bych znát názor na následující otázky, prosím, nebojte se rozepsat.

- 1) Váš pohled na připravenost obyvatelstva ke zvládnutí mimořádných událostí a krizových situací na území Kraje Vysočina?
- 2) Jaká jsou v této oblasti, podle Vás, pozitiva a negativa?
- 3) Jaký je podle Vašeho názoru cesta k podstatnému zlepšení připravenosti obyvatelstva?

Odpověď

- 1) Kraj Vysočina se soustavně věnuje přípravě svých obyvatel na zvládnutí mimořádných událostí a krizových situací. Za tímto účelem jsou připravovány a distribuovány různé publikace rady a návody, ať již v listinné podobě nebo na webovém portálu kraje v sekci Vysočina – Vysočina bezpečný region (Příručka první pomoci, Kapesní průvodce pro mimořádné situace a další). Těto činnosti se nevěnuje pouze Kraj Vysočina, ale i PČR, ZZS a HZS. Celkem lze říci, že informačních návodů jak se při MU chovat je pro toho, který chce informace získat dostatek.
- 2) Jako pozitivum je to, že tato oblast není v Kraji Vysočina podceňována a informace jsou sdílány pro různé cílové skupiny, mladé maminky, děti ve školách a středních školách až po širokou vrstvu obyvatel. Negativum je v současné době to, že denně je občan zasypáván spoustou informací (letáky do schránek apod.) a už nemá dost chuti se takovými informacemi zabývat a je k nim rezistentní.

- 3) Cesta by byla, vhodné informace sloužící k ochraně zdraví a životů zařadit do TV v hlavních vysílacích programech místo otravných a stupidních reklam na cokoliv, ať jsou to rady pro řidiče, jak vytvořit volný jízdní pruh pro řidiče, ochrana proti otravě oxidem uhelnatým, jak si počínat jako svědek dopravní nehody se zraněním a přivolání pomoci. Tyto spoty a další existují, ale nikdo je do hlavních večerních programů nezařadí.

Kpt. Ing. Jaroslav Bárta je pracovník oddělení ochrany obyvatelstva, ochrana a příprava obyvatelstva Krajského ředitelství HZS Kraje Vysočina.

DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jmenuji se Gabriela Hájková, studuji na Fakultě logistiky a krizového řízení a touto dobou píšu bakalářskou práci na téma: „Hlavní formy a metody připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace na území Kraje Vysočina“.

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tří otázek, které se týkají k tomuto tématu. Otázky jsou určeny krizovým manažerům pro složky IZS. Chtěla bych znát názor na následující otázky, prosím, nebojte se rozepsat.

- 1) Váš pohled na připravenost obyvatelstva ke zvládnutí mimořádných událostí a krizových situací na území kraje Vysočina?
- 2) Jaká jsou v této oblasti, podle Vás, pozitiva a negativa?
- 3) Jaký je podle Vašeho názoru cesta k podstatnému zlepšení připravenosti obyvatelstva?

Odpověď

- 1) Věřím, že většina lidí při bezprostřední účasti v MU zareaguje minimálně ohlášením situace na některou tísňovou linku. Bohužel, ale pokud se MU netýká lidí přímo, většinou nechtějí být zataženi do řešení MU (dopravní nehoda, poskytnutí první pomoci) a to buď ze strachu něco nepokazit, neznalosti „co mám dělat?“. Vše se pak svádí na známé, „Nemám na to čas“. Reakce a chování lidí na MU jsou velice různá a ne vždy bohužel vhodná. Nejlépe se chovají lidé, kteří už nějakou zkušenost s MU mají.

Co se týká krizových stavů, tady myslím spíše chybí připravenost obyvatelstva na výpadek zásobování (blackout, pitná voda, potraviny, bankovníctví), tak aby byli sami schopni minimálně dva dny vyžít ze svých domácích zásob. Při evakuaci a nouzovém ubytování se zase objevuje malá snaha uskromnit se a přizpůsobit se zhoršeným podmínkám, vyšší ohleduplnost k ostatním.

- 2) Pozitivum je, že se na základních školách vyučuje téma Ochrana člověka za mimořádných událostí, ale bohužel pouze průřezově, tzn. je rozloženo do několika jiných předmětů jako fyzika, občanský výchova, chemie, přírodověda.

V porovnání s ostatními kraji je Kraj Vysočina bezpečné území, s tím souvisí i to že obyvatelé nejsou na řešení některých událostí zvyklí a chybějí potřebné návyky.

- 3) Zavedení samostatného předmětu v základních školách, který by řešil ochranu člověka za mimořádných událostí a běžných rizik. Patřila by sem dopravní výchova, požární ochrana, první pomoc, osobní bezpečnost, kybernetická bezpečnost, ...